

Województwo
Śląskie

Załącznik nr 1 do Uchwały
nr 1286/172/VII/2026
Zarządu Województwa Śląskiego
z dnia 18 czerwca 2026 r.

Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego

Katowice, czerwiec 2026 r.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

„Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028” powstał w ramach realizacji projektu *Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027*, Priorytet FERS.04.00 *Spójność społeczna i zdrowie*, działanie FERS.04.13 *Wysokiej jakości system włączenia społecznego*.

Opracowanie

Dział Rozwoju Społecznego i Analiz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego przy wsparciu eksperckim członków Wojewódzkiego Zespołu ds. Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w składzie:

- Anna Zasada-Chorab, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego – Przewodnicząca Zespołu,
- Adrian Staroniek, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego – Wiceprzewodniczący Zespołu,
- Patrycja Korkowska, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego – Członek Zespołu,
- Katarzyna Wędzicha-Głowacz, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego – Sekretarz Zespołu,
- Iwona Piątkowska-Lipka, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego – Członek Zespołu,
- Sonia Pukarowska, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego – Członek Zespołu,
- Alicja Łoboziak, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego – Członek Zespołu,
- Dariusz Polakowski, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego – Członek Zespołu,
- Grzegorz Strzebińczyk, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego – Członek Zespołu,
- Agnieszka Pelczar, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Członek Zespołu,
- Marcin Milcarz, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Członek Zespołu,
- Jan Zieliński, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego – Członek Zespołu,
- Łukasz Kasperkiewicz, Śląski Urząd Wojewódzki – Członek Zespołu,
- Teresa Saczuk-Grabowska, Oddział Śląski – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – Członek Zespołu,
- Joanna Krywult, Śląski Ośrodek Adopcyjny w Katowicach – Członek Zespołu,
- Witold Mandrysz, Uniwersytet Śląski – Członek Zespołu,
- Hanna Kelm, Uniwersytet Ekonomiczny – Członek Zespołu,
- Małgorzata Szymańska, Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudzińcu – Członek Zespołu,
- Renata Buryło, Centrum Usług Społecznych w Czechowicach-Dziedzicach – Członek Zespołu,
- Agnieszka Moroń, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej – Członek Zespołu,
- Magdalena Helena Badora, Centrum Usług Społecznych w Konopiskach – Członek Zespołu,
- Rafał Marek, Dom Pomocy Społecznej "Nasz Dom" w Gliwicach – Członek Zespołu,
- Agnieszka Kozłowska-Urban, Koło Siemianowickiego Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich – Członek Zespołu,
- Leszek Falis, Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia w Sosnowcu – Członek Zespołu,
- ks. Marek Bator, Caritas Archidiecezji Częstochowskiej – Członek Zespołu,
- Barbara Kazana, Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku – Członek Zespołu,
- Adam Grześkiewicz, Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych – Członek Zespołu,
- Anna Pomykoł, Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS – Członek Zespołu,
- Paweł Kożuch, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie – Członek Zespołu,
- Alla Ozhyievska, Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS – Członek Zespołu.

Wykaz skrótów

CUS	centrum usług społecznych
DI	deinstytucjonalizacja
DPS	dom pomocy społecznej
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
ES	ekonomia społeczna
FE SL 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027
FERS 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
IOP	interwencyjny ośrodek preadopcyjny
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KPO	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności
MOS	młodzieżowy ośrodek socjoterapii
MOW	młodzieżowy ośrodek wychowawczy
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MRPiPS-03	<i>Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach</i>
MRPiPS-06	<i>Sprawozdanie uwzględniające informacje dotyczące wybranych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych jednostek pomocy społecznej oraz zatrudnienia w systemie pomocy społecznej</i>
NGO	organizacja pozarządowa (ang. <i>non-governmental organization</i>)
OPS	ośrodek pomocy społecznej
OzN	osoby z niepełnosprawnościami
PES	podmiot ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PS	przedsiębiorstwo społeczne
PZS	podmioty zatrudnienia socjalnego
RDD	rodzinny dom dziecka
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RPDI	<i>Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim</i>
RPOT	regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna
RPZ	rodzinna piecza zastępcza
SIM	społeczna inicjatywa mieszkaniowa

- SWRiPZ** system wspierania rodziny i pieczy zastępczej
- SZOP** Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027
- ŚDS** środowiskowy dom samopomocy
- ŚOA** Śląski Ośrodek Adopcyjny w Katowicach
- TBS** towarzystwo budownictwa społecznego
- WRiSPZ-G** *Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej*
- WRiSPZ-M** *Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez samorząd województwa zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej*
- WRiSPZ-P** *Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego, dodatku do zryczałtowanej kwoty, o którym mowa w art. 115 ust. 2a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, i dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego, o którym mowa w art. 113a tej ustawy*
- WZDI** Wojewódzki Zespół ds. Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji

Spis treści

1. Wprowadzenie	7
2. Cele i założenia dotyczące tworzenia i systemu realizacji RPDI	9
2.1. Cel główny RPDI.....	9
2.2. Dokumenty powiązane z RPDI.....	10
2.3. Sposób opracowania RPDI	11
3. Obszary interwencji	13
3.1. Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami.....	15
3.1.1. Analiza SWOT.....	15
3.1.2. Cel do 2028 r.....	19
3.1.3. Działania wraz z harmonogramem	20
3.1.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla rodzin i dzieci po 2028 r.	28
3.2. Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na zaawansowany wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osoby z niepełnosprawnościami	29
3.2.1. Analiza SWOT.....	29
3.2.2. Cel do 2028 r.....	33
3.2.3. Działania wraz z harmonogramem	34
3.2.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami po 2028 r.	45
3.3. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego.....	46
3.3.1. Analiza SWOT.....	46
3.3.2. Cel do 2028 r.....	49
3.3.3. Działania wraz z harmonogramem	50
3.3.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego po 2028 r.	54
3.4. Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością.....	55
3.4.1. Analiza SWOT.....	55
3.4.2. Cel do 2028 r.....	58
3.4.3. Działania wraz z harmonogramem	59
3.4.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością po 2028 r.	65
3.5. Migranci.....	66
3.5.1. Analiza SWOT.....	66
3.5.2. Cel do 2028 r.....	69
3.5.3. Działania wraz z harmonogramem	70
3.5.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla migrantów po 2028 r. ...	74
4. Ścieżki finansowania	75
5. Monitoring	77

1. Wprowadzenie

Usługi społeczne, obok zabezpieczenia dochodu, są jedną z najważniejszych składowych polityk publicznych państwa w zakresie polityki społecznej. Stanowią one odpowiedź na wyzwania społeczne związane z potrzebami wynikającymi z takich procesów jak: zmiany demograficzne, w tym starzenie się społeczeństwa i zmiany w strukturze rodzin, przeobrażenia rynku pracy, wzrost liczby osób ze szczególnymi potrzebami i z niepełnosprawnościami, kryzysy personalne i rodzinne oraz inne występujące obecnie ryzyka społeczne.

Usługi społeczne powinny być realizowane z myślą o każdej osobie, która może ich potrzebować, jednak wyjątkową uwagę należy poświęcić osobom z grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem, takich jak: dzieci i młodzież przebywające w pieczy zastępczej, domach pomocy społecznej, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii; osoby starsze; osoby z niepełnosprawnościami; osoby w kryzysie psychicznym, kryzysie bezdomności, doświadczające uzależnień lub przemocy oraz migranci. Właśnie tym grupom w szczególności dedykowane są dokumenty: *Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 r. (z perspektywą do 2035)* oraz *Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030*, a na poziomie województwa śląskiego – *Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028 (RPDI)*.

Przyjęte ramy strategiczne, wynikające ze wspomnianych dokumentów, wyznaczają kluczowe kierunki rozwoju systemu usług społecznych. W szczególności wskazują, iż niezbędne jest opracowywanie i wdrażanie nowych modelowych rozwiązań z zakresu koordynacji systemów wsparcia osób wymagających wsparcia w samodzielnym życiu (w tym osób z niepełnosprawnościami oraz dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa – rozwijanie opieki środowiskowej w społecznościach lokalnych ukierunkowanej na wsparcie niesamodzielnym seniorów, tworzenie sieci wsparcia opartych na zasobach indywidualnych (rodzina, otoczenie) i zasobach instytucjonalnych. Tym samym kwestią kluczową staje się przebudowa dotychczasowego systemu realizacji usług społecznych – jednym z istotnych jej elementów jest proces deinstytucjonalizacji (DI)¹.

Zakłada się, że zmiany w zakresie dostępności usług i ich koordynacji będą następowały stopniowo, w sposób:

- zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby), możliwie najbardziej zbliżony do warunków odpowiadających życiu w środowisku domowym i rodzinnym;
- umożliwiający odbiorcom tych usług kontrolę nad życiem i podejmowaniem decyzji, które ich dotyczą;
- zapewniający odbiorcom usług ochronę przed izolacją od ogółu społeczności;
- gwarantujący pierwszeństwo dla indywidualnych potrzeb mieszkańców przed organizacyjnymi wymogami i procedurami.

Zmiany w zakresie DI będą następowały w pierwszej kolejności poprzez uruchamianie nowych usług oraz nowych miejsc ich świadczenia w środowisku, tak by zapłacić obecnie występującą lukę pomiędzy opieką domową, a instytucjonalną opieką całodobową.

„Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028” stanowi kontynuację i rozwinięcie działań realizowanych w ramach Planu obowiązującego w latach 2023-2025. Do czasu przyjęcia nowego Planu na lata 2026-2028 działania w obszarze

¹ Rada Ministrów, *Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030*, <https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218> [dostęp: 13.08.2025 r.].

rozwoju usług społecznych oraz deinstytucjonalizacji były realizowane w oparciu o dotychczasowe obszary interwencji.

Niniejszy Plan został przygotowany w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego. Jego celem jest ustrukturyzowanie planowanych zmian w zakresie rozwoju usług społecznych zgodnie z wynikami przeprowadzonej diagnozy regionalnej. W dokumencie ujęto działania, które Samorząd Województwa Śląskiego, zgodnie ze swoimi kompetencjami, zamierza zrealizować do 2028 r., jak również działania wynikające z programów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Niniejszy dokument składa się z części programowej oraz diagnozy (ujętej w załączniku nr 1). W związku z powyższym RPDl powinien stać się ważnym punktem odniesienia przy tworzeniu lokalnych planów rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji oraz stanowić element systemu realizacji projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Źródłami finansowania działań realizowanych w ramach *Regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028* są środki Unii Europejskiej: *Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (FE SL 2021-2027)*, *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS 2021-2027)* i *Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2021-2027*, a także budżet województwa śląskiego oraz Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Niektóre zadania, np. dotyczące podnoszenia kwalifikacji pracowników pomocy i integracji społecznej ujęto zarówno w FE SL 2021-2027, jak i FERS 2021-2027. Dlatego też przy ich realizacji ROPS będzie przestrzegać linii demarkacyjnej między zakresem wsparcia w programie krajowym, a programem regionalnym (z uwzględnieniem odstępstw określonych w odpowiednich kontraktach programowych).

Na potrzeby niniejszego Planu przyjęto definicję deinstytucjonalizacji ujętą w opracowaniu *Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności*². Zgodnie z nią terminem tym określa się *proces rozwoju usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności (w tym także profilaktycznych), które mają wyeliminować potrzebę opieki instytucjonalnej*.

Deinstytucjonalizacja nie jest więc procesem, który polega na zamykaniu placówek zapewniających całodobową opiekę, a w pierwszej kolejności na rozwoju usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz na wypracowaniu i wdrożeniu rozwiązań umożliwiających „niezależne życie” osobom starszym, z niepełnosprawnościami, w kryzysie psychicznym i innym osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a dzieciom opiekę rodzinną lub zbliżoną do rodzinnej. Niezależne życie wiąże się z kolei z możliwością dokonywania wyborów i podejmowania decyzji dotyczących miejsca zamieszkania, współmieszkańców oraz sposobu organizacji życia codziennego.

² Europejska Grupa Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki świadczonej na poziomie Lokalnych Społeczności, *Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności*, listopad 2012, https://www.power.gov.pl/media/70778/ogolnoeuropejskie_wytyczne_deinstytucjonalizacja.pdf [dostęp: 13.08.2025 r.].

2. Cele i założenia dotyczące tworzenia i systemu realizacji RPDI

Zgodnie z zapisami dokumentu *Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)* regionalne ośrodki polityki społecznej otrzymały zadanie przygotowywania regionalnych planów rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji. Zakłada się, że Plany mają być przyjmowane na okres do 3 lat i będą stanowiły uporządkowaną koncepcję zmiany związanej z rozwojem usług środowiskowych, uwzględniającej plany, oczekiwania, potrzeby i możliwości społeczności lokalnych.

Również *Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce* z 30 czerwca 2022 wskazuje, że jednym z głównych działań jest m.in. tworzenie i wdrażanie lokalnych i regionalnych planów deinstytucjonalizacji usług. Wsparcie realizacji tych Planów będzie możliwe ze środków EFS+, tak aby zapewnić ich jak najbardziej skuteczne wdrożenie.

Plany mają zawierać wytyczne co do zakresu i warunków realizacji działań finansowanych ze środków programów regionalnych (w tym o charakterze edukacyjnym, animacyjnym i wspierającym samorządy lokalne) oraz komplementarnych wobec nich działań finansowanych z innych środków, w tym przede wszystkim krajowych, regionalnych i środków samorządów lokalnych³.

Oprócz finansowania ze środków UE, plany docelowo mają obejmować działania finansowane ze środków krajowych, regionalnych i lokalnych, tworząc synergię i komplementarność działań. *Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028* umożliwi uporządkowany proces finansowania poszczególnych usług społecznych z uwzględnieniem działań o charakterze edukacyjnym, animacyjnym i wspierającym samorządy lokalne. Finansowanie to odbywać się będzie zarówno ze środków funduszy regionalnych, jak i krajowych. Podejście takie przyczyni się do zapewniania synergii i komplementarności prowadzonych działań. Ponadto fakt, iż na poziomie regionu koordynatorem działań z zakresu włączenia społecznego będzie Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego zapewni zgodność działań finansowanych ze środków europejskich z zapisami dokumentu pn.: *Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*.

2.1. Cel główny RPDI

Głównym celem powstania RPDI jest wzmocnienie procesu rozwoju usług społecznych, których zadaniem jest zapewnienie niezbędnego wsparcia na poziomie społeczności lokalnej i tym samym ograniczenie zapotrzebowania na opiekę instytucjonalną.

Realizacja wyżej wymienionego celu wymaga:

- zintegrowania regionalnych celów i działań operacyjnych dotyczących rozwoju usług społecznych i usług zdrowotnych oraz procesu deinstytucjonalizacji w spójny proces skierowany przede wszystkim do podmiotów lokalnych, odpowiedzialnych za organizowanie, dostarczanie i finansowanie tych usług ze środków własnych lub z innych źródeł, w tym funduszy europejskich oraz z budżetu państwa;
- silniejszego powiązania źródeł finansowania, przede wszystkim funduszy europejskich,

³ STRATEGIA ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), s. 12-121, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf> [dostęp: 22.09.2025 r.].

ale także innych źródeł dostępnych w województwie, z regionalnymi i lokalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych;

- ustalenia oczekiwanych kierunków rozwoju usług i deinstytucjonalizacji na poziomie lokalnym i ponadlokalnym m.in. poprzez działania o charakterze finansowym;
- skoordynowania działań podejmowanych przez różne departamenty i jednostki organizacyjne samorządu województwa przy jednoczesnym uwzględnieniu potencjału i zasobów sektora obywatelskiego i partnerów społecznych.

2.2. Dokumenty powiązane z RPD

Dokumenty międzynarodowe

- *Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności;*
- *Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z 1997 r.; Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. z 13.08.1997 r., Nr 50, poz. 475);*
- *Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych przyjęte podczas 48 sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w dniu 20 grudnia 1993 (Rezolucja 48/96);*
- *Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. U. UE. C. 2016.202.389);*
- *Zawiadomienie Komisji – Wytyczne dotyczące niezależnego życia i włączenia społecznego osób z niepełnosprawnościami w kontekście finansowania UE (Dz. Urz. UE. C z 2024 r. str. 7188);*
- *Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169).*

Dokumenty krajowe

- *Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.);*
- *Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030;*
- *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;*
- *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;*
- *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność;*
- *Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;*
- *Strategia migracyjna Polski na lata 2025-2030;*
- *Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027;*
- *Program „Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027”;*

Dokumenty regionalne

- *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”;*
 - *Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030;*
 - *Program przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu w województwie śląskim na lata 2024-2028;*
 - *Program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w województwie śląskim na lata 2021-2030;*
 - *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2030;*
 - *Program „Śląskie dla rodziny – Karta Dużej Rodziny” (aktualizacja 2019);*
 - *Wojewódzki Program Dotyczący Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w Realizacji Zadań na rzecz Zatrudniania Osób Niepełnosprawnych na lata 2023-2027;*
 - *Śląski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030;*
 - *Program współpracy Samorządu Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2026;*
 - *Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030;*
 - *Program Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027;*
 - *Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027.*
-

2.3. Sposób opracowania RPD

Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028 został opracowany w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego. Prace związane z przygotowaniem dokumentu miały charakter partycypacyjny i odbywały się w ramach *Wojewódzkiego Zespołu ds. Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji (WZDI)*. W pracach nad Planem uczestniczyli przedstawiciele m.in. administracji rządowej i samorządowej, organizacji pozarządowych, w tym działających na rzecz kategorii osób ujętych w dokumencie *Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*, wyższych uczelni, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz jednostek wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, co nadało procesowi tworzenia Planu charakter interdyscyplinarny. Ponadto wśród członków Zespołu znaleźli się przedstawiciele departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, w tym odpowiedzialnych za wdrażanie programów finansowanych ze środków Unii Europejskiej oraz kreowanie polityki zdrowotnej.

Prace odbywały się w pięciu grupach tematycznych:

- *Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami;*
- *Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osoby z niepełnosprawnościami;*
- *Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego;*
- *Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością;*
- *Migranci.*

Efektom prac Zespołu było przygotowanie szczegółowej diagnozy dotyczącej aktualnego stanu usług społecznych i procesu deinstytucjonalizacji w województwie śląskim oraz propozycji działań mających na celu rozwój tego obszaru. Treść diagnozy stanowi syntezę informacji uzyskanych od członków *Wojewódzkiego Zespołu ds. Rozwoju Usług Społecznych*

i Deinstytucjonalizacji (wiedza ekspercka) oraz danych pozyskanych z ogólnodostępnych źródeł oraz wyników badań i analiz przeprowadzonych w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego w związku z działalnością Terytorialnego Obserwatorium Rozwoju Usług Społecznych Województwa Śląskiego funkcjonującego w ramach projektu *Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027*, Priorytet FERS.04.00 *Spójność społeczna i zdrowie*, działanie FERS.04.13 *Wysokiej jakości system włączenia społecznego*. Powyższa diagnoza stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.

Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028 zawiera 5 kart obszarów interwencji:

1. *Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami;*
2. *Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osoby z niepełnosprawnościami;*
3. *Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego;*
4. *Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością;*
5. *Migranci.*

Ponadto w skład Planu wchodzi części dotyczące finansowania procesu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji oraz monitoringu wdrażania zapisów tego dokumentu.

Każda z kart obszaru interwencji składa się z:

- analizy SWOT obszaru opracowanej na podstawie wniosków i rekomendacji wynikających z diagnozy,
- celu planowanego do osiągnięcia do roku 2028,
- tabel z wykazem: działań przypisanych do konkretnych projektów, odbiorców działań, ich realizatorów, źródeł finansowania, wymiaru terytorialnego oraz z harmonogramem realizacji w latach 2026-2028,
- rekomendacji dotyczących działań w okresie po 2028.

Zakłada się, że w przypadku istotnych zmian sytuacji w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji niniejszy Plan może być, w trakcie okresu swojego obowiązywania, modyfikowany.

3. Obszary interwencji

Obszary interwencji określone w Planie wynikają z „Diagnozy sytuacji w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim” stanowiącej załącznik do Planu, uwzględniającej specyfikę województwa śląskiego. Każdy z obszarów interwencji skonstruowany został oddzielnie, jednak należy mieć świadomość, że grupy docelowe dla poszczególnych obszarów mogą się pokrywać. Poniżej przedstawiono macierz powiązania między obszarami przez pryzmat łączących je funduszy / programów / projektów / konkursów.

Tabela 1. Macierz wzajemnego powiązania konkursów / projektów / programów / funduszy i obszarów interwencji ujętych w *Regionalnym planie rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028*.

Fundusze	Programy / projekty / konkursy	Obszary interwencji				
		Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami	Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osoby z niepełnosprawnościami	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością	Migranci
FE SL 2021-2027	Nabory konkurencyjne ogłaszane przez Departament EFS UM WSL	X	X	X	X	X
	Skoordynowane wsparcie pre i post adopcyjne (I i II edycja)	X				
	Deinstytucjonalizacja i wsparcie wojewódzkiej pieczy zastępczej	X				
	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne (I i II edycja)	X	X	X	X	X
	Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników systemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim	X	X	X	X	
FERS 2021+2027	Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej – projekty ROPS	X	X	X	X	X
PFRON	Konkursy ogłaszane przez Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia UM WSL	X	X	X		
	Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością		X			
	Program „Dostępna przestrzeń publiczna”		X			
	Program wyrównywania różnic między regionami III		X			

Fundusze	Programy / projekty / konkursy	Obszary interwencji				
		Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami	Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osoby z niepełnosprawnościami	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością	Migranci
	Program „Stabilne zatrudnienie”		X			
	Program „Aktywny samorząd”		X			
	Program „Zajęcia klubowe w WTZ”		X			
	Program „Rehabilitacja 25 plus”		X			
	Program „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”		X			
Budżet Województwa Śląskiego	Otwarte konkursy ofert dla NGO ogłaszane przez Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia			X		
Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2021-2027	Centra Integracji Cudzoziemców w województwie śląskim					X

3.1. Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami

3.1.1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
1. Wzrost liczby placówek wsparcia dziennego w latach 2013-2023 (perspektywa krótkoterminowa); 2. Stopień wykorzystania miejsc w placówkach wsparcia dziennego szczebla gminnego w 2023 roku – poniżej 100%; 3. Trend wzrostowy w zakresie liczby rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka w latach 2013-2023 (częściowo wynikający z przekształcania istniejących rodzin — zmiany ich statusu); 4. Znaczący realny wzrost wydatków na wynagrodzenia dla prowadzących rodzinne domy dziecka oraz zleceńobiorców i osób zatrudnionych w rodzinnych domach dziecka w latach 2013-2023; 5. Znaczący wzrost liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2013- 2023 (częściowo wynikający ze zmian przepisów oraz przekształceń kadrowych); 6. Znaczący realny wzrost wydatków na wynagrodzenia wraz z pochodnymi koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2013-2023 (częściowo efekt zmian przepisów); 7. Duży wzrost liczby rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego, postadopcyjnego oraz liczby porad udzielonych w ramach poradnictwa specjalistycznego z obszaru pieczy zastępczej w latach 2021-2023.	1. Spadek liczby zatrudnionych asystentów rodziny na przestrzeni lat 2020-2023; 2. Zmniejszanie się liczby placówek wsparcia dziennego na przestrzeni lat 2019-2023 (perspektywa długoterminowa); 3. Spadek liczby rodzin zastępczych w perspektywie długoterminowej na przestrzeni lat 2013-2023 i w perspektywie krótkoterminowej na przestrzeni lat 2021-2023 (za wyjątkiem spokrewnionych); 4. Bardzo mała liczba rodzin wspierających w latach 2013-2023; 5. Realny spadek wysokości wydatków na wynagrodzenia asystentów rodziny w latach 2020-2022; 6. Tendencja spadkowa w zakresie liczby rodzin zastępczych niezawodowych w perspektywie długoterminowej na przestrzeni lat 2013-2023 i w perspektywie krótkoterminowej na przestrzeni lat 2021-2023; 7. Zarówno w perspektywie krótkoterminowej (2021-2023), jak i długoterminowej (2013-2023) spadek liczby rodzin zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz liczby rodzin zastępczych zawodowych specjalistycznych; 8. Znaczący spadek realnych wydatków na pomoc dla osób usamodzielnionych w latach 2021-2023; 9. Odnotowano spadek liczby dzieci przysposobionych na przestrzeni lat 2021- 2023; 10. Wyraźny spadek liczby kandydatów na rodziców adopcyjnych oraz liczby porad udzielanych w ramach wsparcia preadopcyjnego; 11. Niski rzeczywisty wzrost liczby rodzin zastępczych zawodowych – wzrost dotyczy głównie przekształceń rodzin istniejących; 12. Brak uregulowań prawnych dotyczących wynagrodzeń i świadczeń fakultatywnych, co prowadzi do dużych rozbieżności między powiatami;

	13. Rosnąca liczba osób/dzieci z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania.
Szanse	Zagrożenia
1. Polityka państwa wspierająca rodzinę i pieczę zastępczą – możliwość korzystania z programów rządowych (np. wsparcie rodzin z dziećmi, świadczenia wychowawcze, programy wspierające rodziny zastępcze); 2. Dalszy wzrost nakładów z budżetu państwa i funduszy UE na rozwój usług społecznych – szansa na finansowanie placówek wsparcia dziennego, rozwój specjalistycznych usług i wsparcie pieczy zastępczej; 3. Rozwój sektora organizacji pozarządowych i inicjatyw społecznych – większa dostępność partnerów do realizacji usług dla rodzin i dzieci; 4. Zwiększona świadomość społeczna dotycząca potrzeb dzieci, w tym z niepełnosprawnościami – rosnąca akceptacja dla różnorodności i promowanie rozwiązań wspierających integrację; 5. Postęp w zakresie metod i narzędzi pracy z rodziną i dziećmi (np. cyfryzacja usług, e-poradnictwo, teleopieka) – szansa na większą dostępność i obniżenie barier geograficznych; 6. Rozwój polityk prorodzinnych w UE – dodatkowe możliwości finansowania projektów wspierających rodziny, zwłaszcza z dziećmi o szczególnych potrzebach; 7. Możliwość lepszego dopasowania działań pieczy zastępczej do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami.	1. Niepewność co do stabilności finansowania z budżetu państwa, funduszy UE oraz samorządów – ryzyko obniżenia środków na pieczę zastępczą i wsparcie rodzin; 2. Niekorzystne trendy demograficzne – starzenie się społeczeństwa i odpływ młodych osób z regionu mogą ograniczać liczbę potencjalnych kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych; 3. Migracje zagraniczne rodziców / opiekunów – zwiększone ryzyko występowania problemów wychowawczych, konieczność obejmowania dzieci pieczą zastępczą; 4. Wzrost kosztów życia i inflacja – obniżają realną wartość świadczeń i wynagrodzeń dla rodzin zastępczych, koordynatorów czy asystentów, co może zmniejszyć zainteresowanie pełnieniem tych funkcji; 5. Nasilanie się problemów społecznych (ubóstwo, przemoc domowa, uzależnienia) – większe zapotrzebowanie na usługi wsparcia rodziny i pieczy zastępczej; 6. Malejące zainteresowanie społeczne adopcją – trudności w znalezieniu rodzin przysposabiających dla dzieci, zwłaszcza starszych i z niepełnosprawnościami; 7. Konkurencja o kadry na rynku pracy – trudności w zatrzymaniu specjalistów (psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych) w instytucjach wspierających rodziny; 8. Możliwe zmiany legislacyjne – wprowadzenie regulacji ograniczających elastyczność lub wydłużających procedury adopcyjne i pieczy zastępczej; 9. Rosnące potrzeby zdrowotne i edukacyjne dzieci – mogą zwiększać obciążenie rodzin i instytucji wsparcia.

Na podstawie zapisów przedstawionych w analizie SWOT wskazuje się następujące wnioski interpretacyjne:

1. Zaobserwowane zmiany w zakresie funkcjonowania placówek wsparcia dziennego – w tym ich wcześniejszy rozwój przy jednoczesnym niepełnym wykorzystaniu miejsc oraz spadku liczby placówek w ostatnich latach – wskazują na potrzebę lepszego dopasowania tej formy wsparcia do potrzeb lokalnych społeczności. Oznacza to konieczność rozwoju sieci placówek, ale także ich większej elastyczności oraz integracji z innymi usługami środowiskowymi.

Kierunek interwencji: rozwój i optymalizacja placówek wsparcia dziennego oraz ich powiązanie z lokalnym systemem usług społecznych, w tym w ramach CUS.

2. Spadek liczby asystentów rodziny oraz pogorszenie warunków ich funkcjonowania wskazują na potrzebę wzmocnienia asystentury rodzinnej jako kluczowego narzędzia pracy z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze. Jednocześnie rosnąca złożoność problemów społecznych rodzin uzasadnia rozwijanie komplementarnych form wsparcia, które uzupełniają działania asystenta rodziny.

Kierunek interwencji: rozwój asystentury rodzinnej oraz równoległe wzmacnianie usług wspierania rodziny, w tym działań profilaktycznych i środowiskowych, a także wsparcie JST w ich organizacji.

3. Spadek ogólnej liczby rodzin zastępczych, przy jednoczesnym wzroście liczby rodzin zawodowych wynikającym głównie z przekształceń istniejących form, wskazuje na konieczność zwiększenia liczby nowych kandydatów oraz wzmacniania stabilności funkcjonujących rodzin. Tendencja ta, w połączeniu ze spadkiem liczby rodzin specjalistycznych i rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, może ograniczać możliwość zapewnienia adekwatnej opieki dzieciom o złożonych potrzebach.

Kierunek interwencji: rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, w tym pozyskiwanie nowych rodzin, wzmacnianie wsparcia dla istniejących oraz rozwój form specjalistycznych.

4. Spadek liczby dzieci przysposobionych oraz malejąca liczba kandydatów na rodziców adopcyjnych wskazują na potrzebę wzmocnienia systemu adopcyjnego, zarówno w obszarze przygotowania kandydatów, jak i wsparcia rodzin już funkcjonujących. Jednocześnie rosnące potrzeby dzieci wymagają zapewnienia kompleksowego wsparcia po zakończeniu procesu adopcji.

Kierunek interwencji: rozwój wsparcia pre- i postadopcyjnego, działania promujące adopcję oraz wzmacnianie kompetencji kandydatów i rodzin adopcyjnych.

5. Wzrost liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego oraz nasilanie problemów zdrowotnych, emocjonalnych i społecznych dzieci i młodzieży wskazują na rosnące zapotrzebowanie na usługi specjalistyczne. W szczególności dotyczy to dzieci z problemami psychicznymi, zaburzeniami zachowania oraz dzieci z niepełnosprawnościami.

Kierunek interwencji: rozwój dostępności usług diagnostycznych, terapeutycznych i profilaktycznych oraz zapewnienie kompleksowego wsparcia dzieciom i ich rodzinom.

6. Spadek realnych wydatków na usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej, przy jednoczesnym wzroście ich potrzeb, wskazuje na konieczność wzmocnienia działań wspierających młodych ludzi w procesie wchodzenia w dorosłość. Brak odpowiedniego wsparcia na tym etapie może zwiększać ryzyko wykluczenia społecznego.

Kierunek interwencji: rozwój systemu usamodzielniania, w tym mieszkań treningowych i wspomaganych, wsparcia opiekunów usamodzielnienia oraz działań integracyjnych i edukacyjnych.

7. Zidentyfikowane wyzwania związane z dostępnością i jakością usług społecznych oraz ich zróżnicowaniem terytorialnym wskazują na potrzebę wzmocnienia roli jednostek samorządu terytorialnego w planowaniu, koordynowaniu i rozwijaniu usług. Szczególnego znaczenia nabiera rozwój narzędzi planistycznych oraz wsparcie doradcze i szkoleniowe.

Kierunek interwencji: wzmacnianie kompetencji JST w zakresie planowania i organizacji usług społecznych, w tym poprzez rozwój lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych i wsparcie eksperckie.

8. Konieczność zapewnienia spójnego i dostępnego systemu usług społecznych wskazuje na potrzebę dalszego rozwoju centrów usług społecznych jako lokalnych podmiotów integrujących działania różnych instytucji i sektorów. Rozwiązanie to umożliwia lepsze dopasowanie usług do potrzeb mieszkańców, w tym rodzin z dziećmi.

Kierunek interwencji: rozwój i upowszechnianie CUS oraz wdrażanie nowych usług społecznych na poziomie lokalnym.

9. Rosnące znaczenie organizacji pozarządowych jako realizatorów usług społecznych wskazuje na potrzebę wzmacniania ich potencjału organizacyjnego i instytucjonalnego. Jednocześnie rozwój partnerstw międzysektorowych może przyczynić się do zwiększenia dostępności i jakości usług.

Kierunek interwencji: wspieranie rozwoju organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz budowanie trwałych partnerstw międzysektorowych.

10. Nasilanie się problemów społecznych, takich jak przemoc, uzależnienia czy kryzysy rodzinne, wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na usługi interwencyjne i wsparcie kryzysowe. Jednocześnie zmieniające się potrzeby społeczne wymagają szybkiej i adekwatnej reakcji systemu usług.

Kierunek interwencji: rozwój usług interwencji kryzysowej, przeciwdziałania przemocy oraz wsparcia dla osób i rodzin w sytuacjach kryzysowych.

11. Złożoność problemów społecznych rodzin oraz ich powiązanie z sytuacją zawodową i ekonomiczną wskazują na potrzebę integracji działań społecznych z aktywizacją społeczną i zawodową. Podejście to pozwala na bardziej kompleksowe wsparcie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Kierunek interwencji: rozwój usług aktywnej integracji oraz działań reintegracyjnych łączących wsparcie społeczne, edukacyjne i zawodowe.

12. Rosnące wymagania wobec systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz konkurencja na rynku pracy wskazują na konieczność systemowego wzmacniania kompetencji kadr oraz zapewnienia im odpowiednich warunków do realizacji zadań.

Kierunek interwencji: rozwój systemu szkoleń, doradztwa, superwizji i innych form wsparcia dla kadr systemu.

3.1.2. Cel do 2028 r.

Rozwój usług społecznych w celu zapewnienia kompleksowego wsparcia dla: rodzin biologicznych doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych i kryzysów, rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami, rodzinnej pieczy zastępczej, dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej, kandydatów na rodziców adopcyjnych, dzieci oczekujących na przysposobienie, rodziców adopcyjnych, dzieci przysposobionych, dzieci biologicznych rodziców zastępczych, jak również zwiększenia udziału rodzinnej opieki zastępczej w systemie pieczy zastępczej.

3.1.3. Działania wraz z harmonogramem

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
1	Wspieranie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, szczególnie rodzin specjalistycznych, niezawodowych i zawodowych, w tym dzieci przebywające w RPOT i IOP.	Deinstytucjonalizacja i wsparcie wojewódzkiej pieczy zastępczej	W szczególności osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej, członkowie ich rodzin, dzieci przebywające w pieczy zastępczej	ROPS	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12	woj. śląskie	x	x	
2	Prowadzenie 5 Regionalnych Centrów Wspierania Pieczy Zastępczej realizujących działania na rzecz rozwoju i wspierania rodzinnej pieczy zastępczej.						x	x	
3	Kształcenie i doskonalenie kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej.		Osoby realizujące zadania z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej oraz przedstawiciele podmiotów współpracujących na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej, osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, osoby prowadzące placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego oraz członkowie ich rodzin, podmioty realizujące zadania z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej				x	x	

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
4	Diagnozowanie i monitorowanie sytuacji w zakresie usług społecznych w obszarze wspierania rodziny, pieczy zastępczej i adopcji.	Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – projekty ROPS	JST, podmioty WRiSPZ, NGO	ROPS	FERS 2021-2027	woj. śląskie	x	x	x
5	Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w planowaniu i rozwijaniu usług społecznych, w tym poprzez szkolenia i doradztwo w zakresie przygotowywania lokalnych planów deinstytucjonalizacji oraz planowania interwencji odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców, w tym rodzin i dzieci oraz dzieci z niepełnosprawnościami.						x	x	x
6	Wsparcie doradcze i szkoleniowe m.in. w zakresie budowania potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu terytorialnego do organizacji usług.						x	x	x
7	Działania upowszechniające CUS (doradztwo specjalistyczne, konferencje upowszechniające CUS oraz szkolenia wynikające z ustawy o CUS).		JST				x	x	x
8	Realizacja działań diagnostyczno-terapeutycznych dla dzieci o szczególnych potrzebach.	Skoordynowane wsparcie pre i post adopcyjne (I i II edycja)	Dzieci zgłoszone do przysposobienia i przysposobione, rodzice adopcyjni i kandydaci na rodziców adopcyjnych, rodziny adopcyjne i ich dzieci biologiczne, personel ośrodków adopcyjnych oraz instytucji współpracujących w obszarze adopcji	ŚOA we współpracy ze wszystkimi ośrodkami adopcyjnymi w regionie, w tym z ośrodkami niepublicznymi prowadzonymi na zlecenie Samorządu Województwa Śląskiego	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12	woj. śląskie	x	x	x
9	Wsparcie rodzin adopcyjnych w obszarze kompensowania deficytów społecznych, emocjonalnych i zdrowotnych u dzieci przysposobionych, przeciwdziałające ich wykluczeniu społecznemu, a także wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców adopcyjnych oraz ich wiedzy i umiejętności w tym zakresie.						x	x	x
10	Wsparcie kandydatów na rodziców adopcyjnych w obszarze wzmacniania kompetencji rodzicielskich (m.in. warsztaty, szkolenia, poradnictwo)*.						x	x	x
11	Działania upowszechniające i promujące ideę adopcji (m.in. kampanie edukacyjne, społeczne, akcje promocyjne, pikniki i eventy dla rodzin adopcyjnych, broszury, informatory, poradniki dla osób zainteresowanych adopcją oraz instytucji współpracujących z ośrodkami adopcyjnymi).						x	x	x
12	Wsparcie merytoryczne personelu ośrodków adopcyjnych oraz instytucji współpracujących, m. in. poprzez realizację specjalistycznych szkoleń, warsztatów, konferencji, seminariów, superwizji, specjalistycznego poradnictwa w różnych obszarach tematycznych*.						x	x	x
13	Koordynacja pracy ośrodków adopcyjnych w województwie śląskim oraz promocja rozwiązań służących rozwijaniu współpracy podmiotów / instytucji uczestniczących w procesie adopcji.						x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
14	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS, w tym usług wsparcia rodziny.	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne	10 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz wybrane w trybie otwartego naboru partnerów projektu 10 samorządów gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	10 samorządów gmin	x	x	
15	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS, w tym usług wsparcia rodziny	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne – II edycja	4 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz 4 JST szczebla gminnego wybrane w trybie konkurencyjnym na partnerów projektu	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	4 samorządy gmin		x	x
16	Wsparcie kolejnych centrów usług społecznych (CUS) realizujących nowe usługi społeczne, w tym na rzecz rodzin z dziećmi.	Projekty realizowane, w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Wybrane w trybie naboru konkurencyjnego samorządy gmin, mieszkańcy poszczególnych gmin	Wybrane w trybie naboru konkurencyjnego samorządy gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12 – działanie 07.07	Wachlarz gmin możliwie zróżnicowany ze względu na rodzaj i położenie na terenie województwa śląskiego		x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
17	Zgodnie z wykazem Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1945).	Projekty realizowane, w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia UM WSL	Organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające na rzecz rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami	Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia UM WSL	PFRON	woj. śląskie	x	x	x
18	Wzmacnianie aktywnego włączenia społecznego i zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji poprzez realizację następujących projektów: Typ 1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin realizowana w szczególności w formie: a) Usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym (nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej); b) Usługi aktywnej integracji o charakterze zawodowym (m. in. staże, praktyki zawodowe, kursy, szkolenia zawodowe, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, usługi trenera pracy, reintegracja w ramach CIS/KIS/WTZ/ZA); c) Usługi aktywnej integracji o charakterze edukacyjnym (m. in. zajęcia szkolne związane z uzupełnieniem wykształcenia na poziomie podstawowym, średnim lub policealnym, edukacja formalna, długotrwałe formy kształcenia ustawicznego, certyfikowane kursy i szkolenia w formie uzupełniającej edukację, usługi wspierające aktywizację edukacyjną); d) Usługi aktywnej integracji o charakterze zdrowotnym⁴. Typ 2. Prowadzenie reintegracji społecznej i zawodowej przez podmioty reintegracyjne, w tym: a) tworzenie nowych podmiotów reintegracyjnych tj. KIS, CIS; b) tworzenie nowych pracowni i/lub nowych miejsc reintegracji w istniejących podmiotach oraz obejmowanie uczestników reintegracji nowymi usługami; c) wsparcie usług rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia w w/w podmiotach; d) aktywizacja społeczno-zawodowa, wykorzystująca instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do	Osoby bezrobotne i długotrwale bezrobotne, osoby biernie zawodowo, rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Departament EFS oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.8	woj. śląskie	x	x	x

⁴ Tylko w kontekście profilaktyki. Brak możliwości finansowania usług zdrowotnych.

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
	Uzupełnieniem powyższych projektów mogą być następujące działania: a) realizacja różnorodnych form podnoszenia kwalifikacji, kompetencji i umiejętności pracowników pomocy społecznej oraz podmiotów reintegracyjnych (w tym organizacji pozarządowych; b) realizacja działań dotyczących kształtowania kompetencji w zakresie spędzania wolnego czasu i rekreacji w kulturze, celem wzmocnienia prawidłowych więzi między opiekunem a dziećmi; c) dodatkowe niezbędne usługi społeczne realizowane w społeczności lokalnej umożliwiające udział w procesie reintegracji, w postaci m.in. asystentury osobistej, poradnictwa i grup wsparcia dla rodzin czy transportu indywidualnego; d) działania z zakresu ekologii; e) działania szkoleniowe dotyczące zapobiegania dyskryminacji i uwzględniania specyficznych potrzeb osób narażonych na dyskryminację ze względu na cechy prawnie chronione; f) działania dla osób wykluczonych komunikacyjnie.	aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów</i> (SZOP)	Osoby bezrobotne i długotrwale bezrobotne, osoby biernie zawodowo, rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Departament EFS oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.8	woj. śląskie	x	x	x
19	Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub będących w kryzysie poprzez: a) rozwój asystentury rodzinnej; b) udział rodzin wspierających; c) rozwój poradnictwa specjalistycznego; d) rozwój terapii i mediacji; e) tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (tworzenie nowych, a także zwiększanie liczby miejsc lub rozszerzanie oferty wsparcia w już istniejących); f) wsparcie kadry pracującej na rzecz rodzin, g) działania edukacyjno-warsztatowe, np. szkoła dla rodziców, grupy wsparcia itp.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów</i> (SZOP)	Rodziny, w tym przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze lub będące w kryzysie	Departament EFS UM WSL oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12	woj. śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
20	Rozwój usług dla dzieci wymagających wsparcia, zwłaszcza ze względu na problemy behawioralne, psychiczne czy niepełnosprawność, wynikające bezpośrednio z przeprowadzonej diagnozy, poprzez prowadzenie: a) poradnictwa specjalistycznego (w tym: indywidualna diagnoza i terapia zaburzeń rozwoju dzieci); b) wsparcia terapeutycznego; c) profilaktyki uzależnień; d) działań informacyjnych / edukacyjnych i świadomościowych, z uwzględnieniem aktywizacji społecznej i rozwijania zainteresowań oraz alternatywnych form spędzania czasu wolnego; e) działań wspierających rodziny z dziećmi z niepełnosprawnościami (np. opieka wychnieniowa, poradnictwo psychologiczne, usługi asystenckie).	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)</i>	Rodziny z dziećmi wymagającymi wsparcia, zwłaszcza ze względu na problemy behawioralne, psychiczne czy niepełnosprawność	Departament EFS UM WSL oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12	woj. śląskie	x	x	x
21	Rozwój usług w zakresie interwencji kryzysowej i przeciwdziałania przemocy poprzez m.in.: a) tworzenie i rozwój ośrodków interwencji kryzysowej (schronienie nie może być udzielane w placówkach świadczących opiekę instytucjonalną); b) zapewnienie dostępu do usług dla osób w sytuacjach kryzysowych (poradnictwo psychologiczne, konsultacje z terapeutą lub innymi specjalistami; psychoterapia, grupy wsparcia; mieszkania treningowe / wspomagane); c) rozwój usług w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy domowej.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem	Osoby / rodziny w sytuacjach kryzysowych, osoby doznające przemocy domowej	Departament EFS UM WSL oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12	woj. śląskie	x	x	x
22	Wspieranie dzieci i młodzieży przebywającej w instytucjach całodobowych poprzez: a) aktywizację społeczną, rozwój potencjałów i zainteresowań, wsparcie psychologiczne, poradnictwo specjalistyczne, w tym diagnoza i terapia zaburzeń; b) wsparcie w procesie usamodzielniania (wsparcie opiekunów / asystentów usamodzielniania, mentoring, budowanie kręgów wsparcia, mieszkania treningowe i wspomagane, „usamodzielnianie na próbę”, monitoring losów wychowanków). Ww. działania dotyczą wyłącznie wsparcia dzieci oraz kadr w zakresie zgodnym z ideą deinstytucjonalizacji		Dzieci i młodzież przebywająca w instytucjach całodobowych, opiekunowie / asystenci usamodzielniania				x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
23	Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej i wsparcie osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą poprzez: a) rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej i wsparcie rodzin zastępczych (tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej; opieka wytchnieniowa; poradnictwo specjalistyczne; szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka; tematyczne szkolenia i kursy dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka; grupy wsparcia i samopomocowe; zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej; działania informujące i promujące ideę rodzicielstwa zastępczego; adaptacja mieszkań na potrzeby prowadzenia rodzinnych form pieczy; działania na rzecz rozwoju rodzin zawodowych przyjmujących dzieci z niepełnosprawnościami; mediacje; usługi wspierające rodzinę biologiczną w celu powrotu dziecka); b) wsparcie dzieci przebywających w pieczy (diagnoza dzieci przebywających w pieczy i kwalifikujących się do pieczy; zatrudnienie specjalistów zgodnie z potrzebami; kontynuacja lub rozpoczęcie terapii; treningi wspierające prawidłowy rozwój; wsparcie edukacyjne; udział w wydarzeniach kulturalnych, społecznych, sportowych; nauka organizacji czasu wolnego, organizacja wypoczynku); c) usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej (mieszkania treningowe / wspomagane; tworzenie i realizacja efektywnych planów usamodzielniania wychowanków; wsparcie w procesie usamodzielniania, np. warsztaty, treningi tematyczne, wsparcie psychologiczne, terapia uzależnień; budowanie kręgów wsparcia; monitoring usamodzielniania; wsparcie opiekunów usamodzielniania - szkolenia, superwizje, coaching, grupy wsparcia).	zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów</i> (SZOP)	Rodziny, dzieci i młodzież (z zakresu pieczy zastępczej), kandydaci na rodziny zastępcze i RDD oraz członkowie ich rodzin, usamodzielnieni wychowankowie pieczy zastępczej	Departament EFS UM WSL oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12	woj. śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
24	Budowanie zdolności organizacyjnych partnerów społeczeństwa obywatelskiego poprzez: a) działania na poziomie samych organizacji (wzmocnienie zasobów ludzkich w organizacjach, wsparcie dodatkowego zatrudnienia, wsparcie rozwoju wolontariatu, budowanie bazy członkowskiej, kształtowanie postaw i umiejętności, liderów / liderek); b) działania skierowane bezpośrednio do organizacji zapewniające lepszą wydolność materialną i finansową; c) działania promujące budowanie relacji z innymi sektorami; d) działania budujące refleksyjność działania sektora organizacji pozarządowych; e) działania w zakresie konsolidacji i samowiedzy środowiska organizacji pozarządowych; f) działania w zakresie aktywizmu obywatelskiego; g) działania w zakresie wsparcia i rozwoju partycypacji i rzecznictwa; h) działania w zakresie kształtowania i realizacji polityk publicznych w następujących wymiarach: programowania, realizacji działań, monitorowania, ewaluacji; i) działania w zakresie niezbędnego wsparcia technicznego i rozwoju instytucjonalnego (uzupełniając, jako element kompleksowych działań zmierzających do budowania potencjału organizacji społeczeństwa obywatelskiego); j) działania w zakresie podnoszenia jakości (w tym poprzez rozwój kompetencji kadr) i dostępności usług świadczonych przez organizacje pozarządowe w obszarze EFS+ oraz innych instrumentów polityki spójności 2021-2027.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów</i> (SZOP)	Organizacje społeczeństwa obywatelskiego o zasięgu wojewódzkim, które działają na rzecz wsparcia rodzin, dzieci i młodzieży oraz rodzinnej pieczy zastępczej, w tym pracownicy, członkowie i wolontariusze społeczeństwa obywatelskiego	Departament EFS UM WSL oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12	woj. śląskie	x	x	x

* Zgodnie z linią demarkacyjną pomiędzy FE SL 2021-2027 a FERS 2021-2027.

3.1.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla rodzin i dzieci po 2028 r.

- Rozwój usług społecznych wspierających rodziny z dziećmi, w szczególności usług ukierunkowanych na wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz zapobieganie trudnościom w funkcjonowaniu rodzin, m.in. poprzez rozwój placówek specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających i innych form pracy środowiskowej oraz udzielanie kompleksowego wsparcia rodzinom w ramach centrów usług społecznych.
- Zwiększanie dostępności usług wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego dla dzieci, młodzieży oraz ich rodzin, w tym rozwój usług wczesnej diagnostyki i interwencji w zakresie zdrowia psychicznego.
- Rozwój usług środowiskowych i grup wsparcia dla rodzin, sprzyjających budowaniu sieci wsparcia społecznego, wzmacnianiu relacji w społeczności lokalnej oraz przeciwdziałaniu izolacji społecznej dzieci i młodzieży.
- Rozwój i wzmacnianie systemu rodzinnej pieczy zastępczej, w tym pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych, rozwijanie rodzinnych form opieki nad dziećmi oraz zapewnienie kompleksowego wsparcia specjalistycznego dla rodzin zastępczych i dzieci pozostających w pieczy.
- Profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej poprzez ułatwienie przekształcania rodzin zastępczych niezawodowych w rodziny zawodowe i rodzin zawodowych w RDD (m.in. dzięki zwiększeniu dostępu do specjalistycznych szkoleń i doradztwa) oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu (wsparcie psychologiczne, szkolenia, poradnictwo).
- Utrzymanie już istniejących miejsc w rodzinach zastępczych / RDD poprzez zapewnienie dodatkowego wsparcia dla rodzin mających trudności w opiece i wychowaniu dzieci sprawiających problemy opiekuńczo-wychowawcze m.in. dzięki: zwiększeniu dostępu do szkoleń specjalistycznych, zwiększeniu wsparcia specjalistów, w tym psychologów i pedagogów, zwiększeniu wsparcia koordynatorów RPZ.
- Rozwój usług o charakterze międzypokoleniowym, w tym inicjatyw angażujących seniorów w działania na rzecz dzieci i młodzieży (np. mentoring, wolontariat międzypokoleniowy), sprzyjających budowaniu więzi społecznych oraz wzmacnianiu kapitału społecznego w społecznościach lokalnych.
- Wykorzystanie potencjału seniorów w działaniach wspierających dzieci i młodzież, w szczególności poprzez rozwój asystentury w placówkach wsparcia dziennego, przygotowanie seniorów (np. byłych nauczycieli) do wspierania wychowawców, a także podejmowania działań w charakterze pedagogów podwórkowych lub streetworkerów.
- Rozwój i upowszechnianie instytucji rodzin wspierających, w tym przygotowanie seniorów do pełnienia tej roli w celu wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz odciążenia rodzin w sytuacjach kryzysowych.
- Wzmocnienie systemu wsparcia procesu usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej, w tym rozwój systemu przygotowania i wsparcia opiekunów usamodzielniania poprzez organizowanie szkoleń, rozwijanie kompetencji opiekunów oraz tworzenie sieci mentorów wspierających młodych ludzi w procesie wchodzenia w dorosłość.
- Rozwijanie usług edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego, skierowanych do dzieci, młodzieży oraz ich opiekunów.
- Integracja usług społecznych z działaniami z zakresu zdrowia psychicznego i bezpieczeństwa cyfrowego, w celu kompleksowego wsparcia dzieci, młodzieży i rodzin w środowisku lokalnym.

- Wzmacnianie systemu adopcyjnego poprzez rozwój wsparcia dla ośrodków adopcyjnych, przygotowanie kandydatów na rodziców adopcyjnych oraz zapewnienie specjalistycznej pomocy rodzinom adopcyjnym i dzieciom przysposobionym.
- Wzmacnianie kompetencji oraz zapewnienie wsparcia merytorycznego dla kadr realizujących usługi społeczne na rzecz dzieci i rodzin, w tym pracowników systemu pomocy i integracji społecznej, systemu wspierania rodziny, pieczy zastępczej i adopcji, w szczególności poprzez szkolenia i kursy specjalistyczne, doradztwo specjalistyczne i eksperckie, superwizję, coaching i mentoring oraz działania sprzyjające sieciowaniu i wymianie doświadczeń pomiędzy instytucjami i specjalistami.

3.2. Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na zaawansowany wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osoby z niepełnosprawnościami

3.2.1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
1. Realny wzrost średniej wartości podstawowej usługi opiekuńczej na przestrzeni lat 2021-2023, co może zapobiegać obniżeniu ich jakości; 2. Wyższy poziom realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych wynikających z zadań własnych gminy (wartość wskaźnika liczby świadczeniobiorców wyższa od średniej krajowej) na przestrzeni lat 2013-2023; 3. Duży wzrost liczby realizowanych świadczeń dla świadczeniobiorców oraz wyraźny realny wzrost kwoty wydatków w przypadku usług specjalistycznych świadczonych w ramach zadań własnych gmin w latach 2013-2023.	1. Jeden z najwyższych w skali kraju odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w 2023 roku; 2. Wyższy od ogólnopolskiego odsetek mieszkańców w wieku 80+ lat w 2023 roku i prognozowany jego ciągły wzrost wg prognozy do 2060); 3. Wysoki, na tle innych województw, wskaźnik obciążenia demograficznego w 2023 roku; 4. Wyższy od średniej krajowej wskaźnik występowania niepełnosprawności u osób w wieku przedprodukcyjnym w 2023 roku; 5. Wyższy niż średnia krajowa odsetek osób z niepełnosprawnością biologiczną w 2023 roku; 6. Niższe od ogólnopolskich wskaźniki usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych gmin: a) świadczeniobiorców per capita; b) średniej liczby świadczeń na jednego świadczeniobiorcę; c) średniej kwoty jednego świadczenia w 2023 roku; 7. Spadek liczby świadczeń w zakresie usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych gmin w latach 2021-2023; 8. Kilkanaście gmin województwa śląskiego nie świadczy podstawowych usług opiekuńczych wynikających z zadań własnych gminy w 2023 roku (wykaz gmin przedstawiono w aneksie diagnozy

	stanowiącej załącznik do niniejszego planu); 9. Niższa niż średnio w kraju przeciętna wartość podstawowej usługi opiekuńczej w 2023 roku; 10. Większość gmin nie świadczyło specjalistycznych usług opiekuńczych wynikających z zadań własnych gminy w 2023 roku (wykaz gmin przedstawiono w aneksie diagnozy stanowiącej załącznik do niniejszego planu); 11. Zdecydowanie niższa od średniej krajowej, liczba zrealizowanych specjalistycznych usług opiekuńczych w ramach zadań własnych gminy świadczeń na świadczeniobiorcę w 2023 roku; 12. W 2023 roku w województwie śląskim nie funkcjonował żaden rodzinny dom pomocy społecznej; 13. Brak wystarczających środków dla zapewnienia i/lub zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej i transportu dla osób o specjalnych potrzebach; 14. Niższa niż średnia w kraju liczba korzystających z dziennych domów pomocy (DDP) per capita w 2023 roku; 15. Zmniejszanie się liczby miejsc i korzystających z DDP w latach 2013-2023.
Szanse	Zagrożenia
1. Ukierunkowanie polityki państwa i UE na seniorów i osoby z niepełnosprawnościami – możliwość pozyskiwania środków na rozwój usług społecznych; 2. Możliwość wykorzystania potencjału i zasobów DPS do realizacji usług świadczonych w społeczności lokalnej oraz realizacji opieki wytchnieniowej w formie krótkookresowego pobytu (z uwzględnieniem zasad wskazanych w obowiązujących Wytocznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027); 3. Rozwój technologii wspierających samodzielność (teleopieka, roboty asystujące, cyfrowe narzędzia rehabilitacyjne): szansa na poprawę jakości życia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami; 4. Zmieniająca się świadomość społeczna – większa akceptacja dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych, co	1. Postępujące starzenie się społeczeństwa – wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i zdrowotne przewyższający możliwości systemu; 2. Niedobór kadr opiekuńczych i medycznych w Polsce – emigracja pracowników, niskie wynagrodzenia i konkurencja sektora prywatnego mogą pogłębiać trudności w zapewnieniu opieki; 3. Wysokie koszty życia i inflacja – obniżają realną wartość świadczeń i ograniczają możliwości korzystania z usług prywatnych przez osoby starsze i ich rodziny; 4. Możliwe ograniczenia w finansowaniu ze środków centralnych lub unijnych w nowej perspektywie finansowania 2028-2034 – ryzyko zmniejszenia inwestycji w infrastrukturę i usługi wsparcia; 5. Rosnąca liczba osób z wielochorobowością i niepełnosprawnością sprzężoną – zwiększa zapotrzebowanie na specjalistyczne, kosztowne formy opieki; 6. Niekorzystne zmiany demograficzne w skali kraju – zmniejszająca się liczba osób

sprzyja rozwojowi inicjatyw obywatelskich i NGO; 5. Nowe programy zdrowotne i profilaktyczne finansowane centralnie – poprawa dostępu do rehabilitacji, usług zdrowotnych i wsparcia psychologicznego; 6. Zwiększanie dostępności przestrzeni publicznej i transportu dzięki regulacjom ogólnokrajowym i unijnym – ułatwienia dla osób z ograniczeniami ruchowymi i sensorycznymi; 7. Możliwości finansowania z funduszy europejskich rozwoju infrastruktury placówek dziennego pobytu oraz mieszkań wspomaganych i treningowych; 8. Polityka rządu ukierunkowana na rozwój usług opiekuńczych i deinstytucjonalizację – zgodna z kierunkami europejskimi (usługi blisko domu, wsparcie środowiskowe zamiast instytucjonalnego); 9. Rozwój srebrnej gospodarki (usługi, produkty i rozwiązania dla seniorów) – zwiększenie podaży usług rynkowych wspierających osoby wymagające opieki; 10. Możliwe zmiany legislacyjne w postaci ustawy o asystencji osobistej i ustawy o koordynacji opieki długoterminowej i osobach starszych.	w wieku produkcyjnym ograniczy możliwości rodzin i instytucji do zapewniania wsparcia osobom niesamodzielnym; 7. Wydłużanie się kolejek do świadczeń zdrowotnych i rehabilitacyjnych – utrudnia szybki powrót do samodzielności i zwiększa ryzyko marginalizacji; 8. Ryzyko centralizacji systemu opieki – decyzje podejmowane na poziomie krajowym mogą ograniczać elastyczność działań dostosowanych do lokalnych potrzeb; 9. Wzrost liczby dzieci z niepełnosprawnościami (zjawisko ogólnokrajowe) – zwiększa presję na system pomocy społecznej, edukacji specjalnej i szeroko rozumianych usług wspierających rodziny.
--	---

Na podstawie zapisów przedstawionych w analizie SWOT wskazuje się następujące wnioski interpretacyjne:

1. Niekorzystne trendy demograficzne, w tym wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym oraz rosnąca liczba osób w wieku 80+, wskazują na systematyczny wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i wsparcie długoterminowe. Jednocześnie obecny poziom realizacji usług opiekuńczych w wielu gminach pozostaje niewystarczający lub nierównomierny terytorialnie.

Kierunek interwencji: rozwój usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz rozwój opieki długoterminowej.

2. Zróżnicowanie dostępności usług pomiędzy gminami, w tym brak realizacji podstawowych usług opiekuńczych w części jednostek oraz ograniczona liczba świadczeń na jednego odbiorcę, wskazują na potrzebę wzmocnienia roli samorządów w planowaniu i organizacji usług.

Kierunek interwencji: wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w diagnozowaniu potrzeb, planowaniu i rozwijaniu usług społecznych, w tym poprzez szkolenia, doradztwo oraz wdrażanie lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych.

3. Spadek liczby świadczeń w zakresie usług opiekuńczych oraz ograniczona dostępność specjalistycznych usług opiekuńczych wskazują na konieczność zwiększenia intensywności

i jakości wsparcia świadczonego osobom wymagającym pomocy w codziennym funkcjonowaniu.

Kierunek interwencji: zwiększenie dostępności i jakości usług opiekuńczych oraz rozwój specjalistycznych usług dostosowanych do złożonych potrzeb zdrowotnych i funkcjonalnych.

4. Niewystarczający rozwój dziennych form wsparcia, w tym spadek liczby miejsc i korzystających z dziennych domów pomocy, wskazuje na konieczność wzmocnienia usług środowiskowych jako alternatywy dla opieki instytucjonalnej.

Kierunek interwencji: rozwój dziennych form wsparcia, w tym dziennych domów pomocy, klubów seniora oraz innych środowiskowych form usług.

5. Brak rodzinnych domów pomocy społecznej oraz ograniczony rozwój alternatywnych form mieszkalnictwa wskazują na niedostateczne wykorzystanie rozwiązań wspierających samodzielność i niezależne życie osób wymagających wsparcia.

Kierunek interwencji: rozwój mieszkań treningowych i wspomaganych, mieszkań ze wsparciem oraz nowych form mieszkalnictwa wspólnego, w tym rodzinnych domów pomocy i wspomaganych społeczności mieszkaniowych.

6. Rosnące potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz ich wyższy niż średnia krajowa udział w populacji, w tym wśród dzieci i młodzieży, wskazują na konieczność zapewnienia kompleksowego i zróżnicowanego wsparcia dostosowanego do indywidualnych potrzeb.

Kierunek interwencji: rozwój usług asystencji osobistej, usług wspierających funkcjonowanie w środowisku lokalnym oraz wsparcia dla rodzin i opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami.

7. Wzrost znaczenia specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz realny wzrost ich finansowania wskazują na rosnące zapotrzebowanie na wsparcie o wyższym stopniu specjalizacji, szczególnie w kontekście wielochorobowości i złożonych potrzeb zdrowotnych.

Kierunek interwencji: rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz integracja usług społecznych i zdrowotnych.

8. Niedobór kadr oraz rosnące wymagania wobec pracowników systemu wsparcia wskazują na konieczność systemowego wzmocnienia kompetencji oraz poprawy warunków pracy osób świadczących usługi społeczne.

Kierunek interwencji: realizacja szkoleń kompetencyjnych i kwalifikacyjnych, rozwój systemu superwizji oraz wzmocnianie potencjału instytucjonalnego podmiotów świadczących usługi.

9. Znacząca rola opiekunów faktycznych w systemie wsparcia, przy jednoczesnym niedostatecznym poziomie ich wsparcia, wskazuje na potrzebę ich profesjonalizacji i odciążenia.

Kierunek interwencji: rozwój usług wsparcia dla opiekunów faktycznych, w tym opieki wytchnieniowej, poradnictwa, wsparcia psychologicznego oraz szkoleń.

10. Postępująca deinstytucjonalizacja oraz kierunki polityk krajowych i unijnych wskazują na konieczność ograniczania opieki instytucjonalnej na rzecz usług świadczonych w społeczności lokalnej.

Kierunek interwencji: rozwój usług środowiskowych, przekształcanie oferty instytucji całodobowych (w tym DPS) w kierunku usług lokalnych oraz rozwój usług umożliwiających pozostanie w środowisku zamieszkania.

11. Rozwój technologii wspierających samodzielność oraz zwiększająca się dostępność rozwiązań cyfrowych stanowią istotny potencjał dla zwiększenia efektywności usług społecznych.

Kierunek interwencji: rozwój i wdrażanie nowoczesnych technologii (np. teleopieki, systemów przywoławczych) wspierających osoby wymagające wsparcia.

12. Ograniczenia w dostępności przestrzeni publicznej, transportu oraz infrastruktury wskazują na bariery w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.

Kierunek interwencji: likwidacja barier architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych oraz rozwój usług transportu indywidualnego.

13. Rosnąca rola organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej w realizacji usług społecznych wskazuje na potrzebę ich dalszego wzmacniania i profesjonalizacji.

Kierunek interwencji: rozwój ekonomii społecznej, wsparcie podmiotów ekonomii społecznej oraz budowanie partnerstw lokalnych na rzecz świadczenia usług.

14. Złożoność potrzeb osób wymagających wsparcia oraz wielosektorowy charakter usług wskazują na konieczność lepszej koordynacji działań i integracji systemu usług społecznych.

Kierunek interwencji: rozwój i upowszechnianie centrów usług społecznych (CUS), sieciowanie instytucji oraz wzmacnianie współpracy międzysektorowej.

3.2.2. Cel do 2028 r.

Rozwój usług społecznych na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów nieformalnych w celu zapewnienia kompleksowego wsparcia oraz zmniejszenie udziału osób przebywających w placówkach opieki całodobowej.

3.2.3. Działania wraz z harmonogramem

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
1	Realizacja szkoleń kompetencyjnych i kwalifikacyjnych dla osób świadczących usługi społeczne w społeczności lokalnej*, w tym dla kadr pracujących z osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz z osobami z niepełnosprawnościami.	Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników sytemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim	Osoby świadczące zawodowo i niezawodowo usługi społeczne w społeczności lokalnej na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami, opiekunowie faktyczni	ROPS	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	woj. śląskie	x	x	
2	Realizacja superwizji dla pracowników socjalnych*, w tym współpracujących z osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz z osobami z niepełnosprawnościami.						x	x	
3	Wsparcie i profesjonalizacja opiekunów faktycznych (nieformalnych, rodzinnych).						x	x	
4	Diagnozowanie i monitorowanie sytuacji regionalnej w zakresie usług społecznych dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami.	Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – projekty ROPS	JST, podmioty realizujące usługi społeczne dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami	ROPS	FERS 2021-2027	woj. śląskie	x	x	x
5	Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w planowaniu i rozwijaniu usług społecznych, w tym poprzez szkolenia i doradztwo w zakresie przygotowywania lokalnych planów deinstytucjonalizacji oraz planowania interwencji odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców, w tym osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami.						x	x	x
6	Sięciowanie oraz wspieranie instytucji działających na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność, w tym podmiotów zajmujących się pomocą i integracją społeczną, a także wzmacnianie współpracy między tymi podmiotami						x	x	x
7	Wzmocnienie potencjału kompetencyjnego instytucji pomocy i integracji społecznej (w tym w zakresie superwizji pracy socjalnej oraz uwrażliwienia na kwestie różnorodności i niedyskryminacji), podmiotów świadczących usługi społeczne na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami*.						x	x	x
8	Działania upowszechniające CUS (doradztwo specjalistyczne, konferencje upowszechniające CUS oraz szkolenia wynikające z ustawy o CUS).						x	x	X

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
9	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS, w tym na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami.	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne	10 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz wybrane w trybie otwartego naboru partnerów projektu 10 samorządów gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	10 samorządów gmin	x	x	x
10	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS, w tym na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami.	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne – II edycja	4 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz 4 JST szczebla gminnego wybrane w trybie konkursyjnym na partnerów projektu	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	4 samorządy gmin		x	x
11	Wsparcie kolejnych centrów usług społecznych (CUS) realizujących nowe usługi społeczne, w tym rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami.	Projekty realizowane w ramach naborów konkursyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)</i>	Wybrane w trybie naboru konkursyjnego samorządy gmin, mieszkańcy poszczególnych gmin	Wybrane w trybie naboru konkursyjnego samorządy gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11 – działanie 07.04	Wachlarz gmin możliwie zróżnicowany ze względu na rodzaj i położenie na terenie województwa śląskiego		x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
12	Zgodnie z wykazem z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1945).	Projekty realizowane, w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia UM WSL	Organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia UM WSL	PFRON	woj. śląskie	x	x	x
13	Rozwój i profesjonalizacja działalności podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych poprzez: a) udzielenie przedsiębiorstwom społecznym bezzwrotnego wsparcia finansowego na utworzenie miejsc pracy i ich utrzymanie przez 12 miesięcy; b) wsparcie podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w postaci doradztwa, poradnictwa oraz szkoleń umożliwiających zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do założenia i/lub efektywnego prowadzenia działalności (wsparcie np. za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych); c) wspieranie indywidualnego planu reintegracji pracowników przedsiębiorstw społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorstwa społeczne	Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej	FE SL 2021-2027 Cel szcz ESO4.8	województwo śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
14	Rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej, w szczególności: a) rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, usług sąsiedzkich, dziennych form usług opiekuńczych np. usług w klubach seniora; b) uruchomienie usług opieki wytchnieniowej; c) zapewnienie wsparcia dla opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu m.in. w zakresie informacji i doradztwa, wsparcia psychologicznego, organizacji szkoleń (szczególnie w zakresie umiejętności prawidłowej opieki i pielęgnacji); d) poradnictwo specjalistyczne, świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych; e) rozwój usług asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami; f) rozwój usług asystenckich dla innych grup niż osoby z niepełnosprawnościami; g) rozwój nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, np. teleopieki czy systemów przywoławczych; h) działania umożliwiające pozostanie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej, pozwalające tym osobom na w miarę możliwości samodzielne funkcjonowanie, w tym działania zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo tych osób takie jak np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania (mieszkania adaptowalne), sfinansowanie tworzenia i rozwoju wypożyczalni sprzętu wspomagającego (zwiększającego samodzielność tych osób) i sprzętu pielęgnacyjnego (niezbędnego do opieki nad tymi osobami), sfinansowanie wypożyczenia lub zakupu tego sprzętu, usługi dowożenia posiłków; i) rozwój usługi transportu indywidualnego dla uczestników projektów z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności; j) rozwój środowiskowych form usług społecznych w ośrodkach wsparcia w formie dziennej, w tym tworzenie nowych miejsc lub rozszerzenie oferty wsparcia np. w dziennych domach pomocy; k) rozwój usług w ośrodkach wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego (tj. w środowiskowych domach samopomocy lub klubach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi); l) działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji i kompetencji kadr świadczących usługi społeczne oraz zapewnienie dostępu do superwizji*; m) rozwój dziennych form opieki dla seniorów zamieszkujących m.in. obszary wiejskie; n) uruchomienie usług w gospodarstwach opiekuńczych; o) rozwój usług w postaci mieszkań treningowych i wspomaganych oraz mieszkań z usługami/ze wsparciem: tworzenie miejsc w nowo tworzonych lub istniejących	Projekty realizowane w ramach naborów konkursowych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego, osoby z niepełnosprawnościami, opiekunowie faktyczni osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Departament EFS oraz podmioty wybrane w trybie konkursowym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	woj. śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
	mieszkaniach treningowych i wspomaganych oraz mieszkaniach z usługami/ze wsparciem, rozwój usług wspierających pobyt i aktywność osób w nich przebywających; e) tworzenie nowych form mieszkalnictwa wspólnego, w tym rodzinnych domów pomocy; f) wsparcie procesu deinstytucjonalizacji istniejących DPS poprzez uruchomienie oferty usług świadczonych przez placówkę w formule środowiskowej, w tym tworzenie dziennych form pobytu dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, współpraca i koordynacja usług opiekuńczych, sąsiedzkich oraz innych usług świadczonych w formule środowiskowej, przygotowanie kadr do świadczenia usług w formule środowiskowej, realizacja wsparcia wychnieniowego i doradczego dla opiekunów faktycznych, organizacja mieszkalnictwa treningowego i wspomagane wraz z usługami; zapobieganie umieszczaniu osób w instytucjach z wykorzystaniem zwłaszcza mieszkalnictwa treningowego i wspomagane, usług opiekuńczych, asystenckich i innych usług specjalistycznych; wspieranie procesu usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych (m.in. w domach pomocy społecznej) na podstawie indywidualnych planów usamodzielniania; g) umożliwienie placówkom świadczącym opiekę instytucjonalną realizacji działań pozwalających na rozszerzenie oferty o prowadzenie usług świadczonych w społeczności lokalnej; h) umożliwienie placówkom świadczącym opiekę instytucjonalną świadczenie usług z zakresu opieki wychnieniowej.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego, osoby z niepełnosprawnościami, opiekunowie faktyczni osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	Departament EFS oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	woj. śląskie	x	x	x
15	Podejmowanie działań w zakresie ochrony zdrowia, celem wsparcia procesu deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych i skupiających się na rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej, w szczególności polegających na wsparciu w zakresie środowiskowej opieki długoterminowej, w tym usług pielęgniarstwa opieki długoterminowej domowej oraz opieki hospicyjnej i paliatywnej w formach zdeinstytucjonalizowanych.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Osoby starsze kwalifikujące się do objęcia opieką długoterminową, osoby starsze kwalifikujące się do objęcia opieką paliatywną/ hospicyjną, opiekunowie osób starszych objętych opieką długoterminową lub hospicyjną/paliatywną	Departament EFS oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	woj. Śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
16	Stworzenie infrastruktury Wspomaganych Społeczności Mieszkaniowych, składającej się z kilku odrębnych zespołów mieszkalnych, która ma służyć zapewnieniu niezależności osób z niepełnosprawnościami w zakresie stylu życia i codziennych czynności. WSM mają jednocześnie umożliwiać zakwaterowanie i świadczenie całodobowych usług wspomagających dostosowanych do indywidualnych potrzeb ich mieszkańców (osób wymagających wysokiego poziomu wsparcia).	Realizacja zadań w ramach Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” <i>Mobilność osób z niepełnosprawnościami</i> przez podmioty, które wzięły udział w naborze wniosków	Osoby z niepełnosprawnościami	PFRON i wybrane przez niego podmioty	PFRON	Polska, w tym woj. Śląskie	x	x	x
17	Moduł A: likwidowanie barier architektonicznych, informacyjno-komunikacyjnych lub w przestrzeni publicznej przez jednostki samorządu terytorialnego lub ich jednostki organizacyjne oraz naczelne lub centralne organy administracji rządowej oraz terenowe organy administracji rządowej.	Projekty realizowane w ramach otwartych konkursów ofert ogłoszonych przez PFRON w ramach Programu „Dostępna przestrzeń publiczna”	Osoby z niepełnosprawnościami	A. JST lub ich jednostki organizacyjne oraz naczelne lub centralne organy administracji rządowej oraz terenowe organy administracji rządowej	PFRON	Polska, w tym woj. śląskie	x	x	
18	Moduł B: likwidowanie barier architektonicznych lub informacyjno-komunikacyjnych lub w przestrzeni publicznej przez kościoły lub inne związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.			B. Kościoły lub inne związki wyznaniowe, o których mowa w art. 2 pkt 1 ust. z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz ich osoby prawne					

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
19	Moduł C: utworzenie dostępnych lub poprawa dostępności placów zabaw dla dzieci przez podmioty wskazane w kolumnie realizator	Projekty realizowane w ramach otwartych konkursów ofert ogłoszonych przez PFRON w ramach Programu „Dostępna przestrzeń publiczna”	Osoby z niepełnosprawnościami	Powyższe podmioty ujęte w punktach: A i B oraz organizacje pozarządowe w rozumieniu art. 3 ust. 2 ust. z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	PFRON	Polska, w tym woj. śląskie	x	x	
20	Moduł D: likwidowanie barier technicznych, informacyjno-komunikacyjnych oraz wyposażanie w technologie wspomagające i urządzenia umożliwiające skorzystanie przez osoby z niepełnosprawnościami z usług ginekologiczno-położniczych świadczonych przez podmioty lecznicze.			Podmioty lecznicze wymienione w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej oraz spółki prawa handlowego					
21	Moduł E: likwidacja barier architektonicznych lub informacyjno-komunikacyjnych w placówkach służących rehabilitacji społecznej lub zawodowej, prowadzonych przez organizacje pozarządowe			Organizacje pozarządowe w rozumieniu art. 3 ust. 2 ust. z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie					

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
22	Obszar A – zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych	Realizacja zadań w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III” przez podmioty, które zostały zaproszone do uczestnictwa w programie lub wzięły udział w naborze wniosków.	Osoby z niepełnosprawnościami	Oddział Śląski PFRON / JST, które przyjmą zaproszenie do udziału w programie	PFRON	woj. śląskie	x	x	x
23	Obszar B – likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej, przedsiębiorstwach społecznych, bibliotekach publicznych lub prowadzonych przez organizacje pozarządowe placówkach służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania.								
24	Obszar C – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych								
25	Obszar D – likwidowanie barier transportowych skierowana do: a) placówek służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami i prowadzonych przez: organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego; b) jednostek prowadzących warsztaty terapii zajęciowej; c) gmin, które dowożą osoby z niepełnosprawnościami do znajdujących się poza ich terenem placówek służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami; d) gmin i powiatów, świadczących lub planujących świadczyć dla osób z niepełnosprawnościami usługę „door-to-door”.								
26	Obszar E – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych								
27	Obszar F – tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej								
28	Obszar G – skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych								
29	Obszar H – dofinansowanie do usługi „door-to-door”								

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
30	Podjęmowanie działań w zakresie: 1. Umożliwiania wejścia osób z niepełnosprawnościami na rynek pracy: a) zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami w administracji i służbie publicznej w ramach programu „Stabilne zatrudnienie”; b) zwiększenie uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym w ramach programu „Aktywny samorząd” skierowanego do osób z niepełnosprawnościami poprzez powiaty. 2. Zwiększania samodzielności osób z niepełnosprawnościami: a) pomoc w zamianie architektonicznie niedostępnego mieszkania na mieszkanie spełniające indywidualne kryterium dostępności, znajdujące się w lokalizacji umożliwiającej samodzielne opuszczenie budynku, aż do poziomu zero przed budynkiem w ramach programu „Aktywny samorząd” Moduł III dostępne mieszkanie; b) pomoc w wynajęciu samodzielnego mieszkania, które spełnia indywidualne kryterium dostępności, w ramach programu „Aktywny samorząd” Moduł III mieszkanie dla absolwenta; c) wzrost niezależności osób z niepełnosprawnościami w ramach programu „Aktywny samorząd” Moduł I w zakresie: — likwidacji barier transportowych poprzez oprzyrządowanie do posiadanego samochodu, pomoc w uzyskaniu prawa jazdy; — likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym poprzez pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego, dofinansowanie szkoleń na zakupionym sprzęcie; — likwidacja barier w poruszaniu poprzez pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, protezy kończyny co najmniej na III poziomie jakości, skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego. d) wzrost niezależności osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie dostępu do korzystania z samochodu osobowego w ramach programu „Samodzielność-Aktywność – Mobilność”.	Realizacja zadań w ramach poszczególnych Programów: - „Stabilne zatrudnienie”; - „Aktywny samorząd”; - „Samodzielność-Aktywność – Mobilność”; przez podmioty, które wzięły udział w naborach wniosków ogłaszanych przez PFRON	Osoby z niepełnosprawnościami	Samorządy powiatowe / Oddział Śląski PFRON	PFRON	woj. śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
31	Podjęmowanie działań mających na celu wzrost aktywności osób z niepełnosprawnościami w różnych dziedzinach życia: a) stworzenie osobom z niepełnosprawnościami niezdolnym do zatrudnienia, możliwości pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do rozpoczęcia pracy, w ramach programu „Zajęcia klubowe w WTZ”; b) zapewnienie absolwentom ciągłości oddziaływań terapeutycznych w zakresie utrzymania samodzielności w życiu społecznym, a także w zakresie dotyczących ich aktywności zawodowych w ramach programu „Rehabilitacja 25 plus”. Adresaci OREW, ORW, SPdP i inne placówki edukacyjne.	Realizacja zadań w ramach poszczególnych Programów: - „Zajęcia klubowe w WTZ”; - „Rehabilitacja 25 plus”; przez podmioty, które wzięły udział w naborach wniosków ogłaszanych przez PFRON	Placówki prowadzące WTZ, osoby z niepełnosprawnościami OREW, ORW, SPdP i inne placówki edukacyjne, niepełnosprawni absolwenci ww. placówek	Oddział Śląski PFRON / JST, które przyjmą zaproszenie do udziału w programie	PFRON	woj. śląskie	x	x	x
32	Podjęmowanie działań w zakresie: 1. Zapewniania osobom z niepełnosprawnościami dostępu do informacji: a) kompleksowe usługi informacyjne i doradcze dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich otoczenia, a także usługi eksperckie mające na celu optymalne zaopatrzenie osób z niepełnosprawnościami w szeroko pojmowane technologie asystujące; b) informacje dla osób z niepełnosprawnościami lub ich opiekunów o przysługujących im prawach oraz możliwość wsparcia, a także o instrumentach aktywizacji; c) pomoc w przygotowaniu planu aktywizacji osób z niepełnosprawnościami lub w zależności od potrzeb w kontaktach osób z niepełnosprawnościami z właściwą jednostką/ instytucją upoważnioną do udzielania oczekiwanej pomocy (Moduł I). 2. Poprawy jakości funkcjonowania otoczenia osób z niepełnosprawnościami: a) Moduł II - uruchomienie, skoordynowanie lokalnych (wojewódzkich) sieci współpracy podmiotów zaangażowanych w realizację zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, celem konsolidacji całego środowiska na rzecz rozwiązywania problemów na jakie napotykają osoby z niepełnosprawnościami; b) Moduł III – szkolenia/warsztaty/praktyki dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie poprawnego użytkowania dofinansowanych technologii asystujących oraz szkolenia i warsztaty dla kandydatów na ekspertów i doradców oraz dla ekspertów i doradców, a także kadr realizatorów zadań finansowanych ze środków PFRON. Celem działania jest zapewnienie wysokiej jakości usług oferowanych w programie, zwiększenie dostępności do tych usług.	Realizacja zadań w ramach programu „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnościami”	Osoby z niepełnosprawnościami, opiekunowie osób z niepełnosprawnościami Osoby z niepełnosprawnościami, kandydaci na ekspertów i doradców oraz eksperci i doradcy, a także kadra realizatorów zadań finansowanych ze środków PFRON	Oddział Śląski PFRON	PFRON	woj. śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
33	Upowszechnianie pozytywnych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych i wiedzy dotyczącej niepełnosprawności poprzez: a) organizowanie przez Oddział Śląski PFRON spotkań z różnymi instytucjami: ZUS, KRUS, PIP oraz jednostkami samorządu terytorialnego i ich jednostkami organizacyjnymi, celem zapoznania ich z możliwościami pomocy osobom niepełnosprawnym; b) organizowanie spotkań z zakładami pracy, ZPCH, celem wskazania możliwości zwiększenia zatrudnienia osób niepełnosprawnych.	Realizacja zadań przez Oddział Śląski PFRON	Przedstawiciele ZUS, KRUS, PIP, JST i ich jednostek organizacyjnych, zakładów pracy i ZPCH	Oddział Śląski PFRON	PFRON	woj. śląskie	x	x	x

* Zgodnie z linią demarkacyjną pomiędzy FE SL 2021-2027 a FERS 2021-2027.

3.2.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami po 2028 r.

- Rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym rozwój opieki długoterminowej, na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami (w tym m.in. usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami, dziennych domów pomocy, Klubów Seniora, Centrów Seniora).
- Rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomagane.
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat korzystania z usług społecznych oraz włączenie osób młodych w planowanie systemu usług społecznych.
- Podejmowanie działań mających na celu budowanie więzi społecznych oraz promowanie korzyści wynikających z budowania relacji i więzi społecznych.
- Zwiększanie świadomości w zakresie konieczności angażowania środków własnych w przypadku korzystania z usług społecznych.
- Przeciwdziałanie samotności.
- Wspieranie aktywności społecznej seniorów poprzez rozwój wolontariatu, mentoringu międzypokoleniowego oraz inicjatyw edukacyjnych, w tym Uniwersytetów Trzeciego Wieku.
- Wspieranie aktywności społecznej seniorów poprzez tworzenie możliwości pełnienia przez nich ról społecznych, w tym jako Liderów Animacji Lokalnych, po uprzednim przygotowaniu szkoleniowym, wspierających budowanie aktywności i integracji w społecznościach lokalnych.
- Tworzenie i rozwijanie lokalnych grup wsparcia dla osób starszych w celu przeciwdziałania izolacji społecznej.
- Wzmacnianie edukacji cyfrowej i bezpieczeństwa w sieci wśród seniorów, w tym działań zapobiegających oszustwom internetowym.
- Rozwijanie kadr i specjalistów pracujących z osobami starszymi, w szczególności w obszarze geriatry, opieki długoterminowej oraz wsparcia psychologicznego.
- Wspieranie rozwoju nowoczesnych technologii opiekuńczych wspomagających niezależne życie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- Wspieranie rozwoju sąsiedzkich usług opiekuńczych, w tym przygotowanie i szkolenie opiekunów nieformalnych w celu podniesienia jakości i bezpieczeństwa świadczonego wsparcia.
- Rozwijanie usług opieki wytchnieniowej.
- Rozwój wsparcia dla opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- Zwiększanie dostępności usług rehabilitacyjnych, fizjoterapeutycznych i terapeutycznych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami i seniorów oraz rozwój usług wspierających ich aktywność społeczną i zawodową, w tym usług reintegracyjnych, edukacyjnych i doradczych.
- Wzmacnianie systemu przepływu informacji o dostępnych formach wsparcia poprzez rozwój funkcji brokerów informacji, odpowiedzialnych za gromadzenie i upowszechnianie informacji o ofercie skierowanej do osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz wspieranie ich w dostępie do aktywności i usług społecznych.
- Wzmacnianie kompetencji oraz zapewnienie wsparcia szkoleniowego i superwizyjnego dla kadr realizujących usługi społeczne dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność oraz osób z niepełnosprawnościami.

3.3. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

3.3.1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
1. Wyższy od ogólnopolskiego średni koszt jednego świadczenia w postaci specjalistycznej usługi opiekuńczej dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2023 roku co może wskazywać na wyższą jakość świadczonych usług; 2. Realny wzrost kwoty świadczeń w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2013-2023; 3. Wzrost liczby jednostek, miejsc oraz osób korzystających ze środowiskowych domów samopomocy na przestrzeni lat 2013-2023; 4. Duża liczba ośrodków akademickich kształcących kadrę medyczną.	1. Niższa dostępność środowiskowych domów samopomocy dla mieszkańców gmin wiejskich w 2023 roku; 2. Wysoka na tle kraju wartość wskaźnika liczby osób z zaburzeniami psychicznymi per capita w 2023 roku; 3. Wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania w latach 2020-2022; 4. Niższe niż dla całego kraju wskaźniki: a) liczby świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; b) średniej liczby świadczeń w 2023 r.; 5. Spadek zarówno liczby świadczeń, jak i liczby świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2013-2023; 6. Większość gmin nie świadczy specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ramach zadań zleconych gminom; 7. Znacznie niższy od średniej krajowej wskaźnik liczby korzystających ze środowiskowych domów samopomocy w 2023 roku; 8. Bardzo niski poziom zasobów w postaci klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2023 roku; 9. Spadek liczby klubów, liczby miejsc i liczby korzystających z klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2013-2023; 10. Niedopasowanie oferty kształcenia akademickiego do faktycznych potrzeb społecznych, pomimo dużej liczby ośrodków akademickich w województwie śląskim.

Szanse	Zagrożenia
1. Rosnąca świadomość społeczna w zakresie zdrowia psychicznego – większa otwartość na korzystanie z pomocy i mniejsze piętno związane z zaburzeniami psychicznymi; 2. Ukierunkowanie polityk krajowych i europejskich na rozwój psychiatrii środowiskowej – np. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, środki z Funduszy Europejskich 2021–2027; 3. Wzrost nakładów z budżetu państwa na zdrowie psychiczne – szansa na finansowanie nowych form wsparcia (np. centra zdrowia psychicznego, rozwój klubów samopomocy); 4. Rozwój technologii cyfrowych w ochronie zdrowia – teleporady, aplikacje wspierające zdrowie psychiczne, narzędzia e-zdrowia zwiększające dostępność usług; 5. Wzrost zainteresowania NGO tematyką zdrowia psychicznego – możliwość realizacji innowacyjnych projektów wspierających osoby z zaburzeniami psychicznymi; 6. Zmiany w systemie edukacji i na rynku pracy promujące dobrostan psychiczny – większe znaczenie profilaktyki zdrowia psychicznego, co w dłuższej perspektywie może obniżyć skalę problemu; 7. Postęp w psychiatrii i psychoterapii – rozwój nowych metod leczenia i rehabilitacji, które mogą zwiększać efektywność wsparcia.	1. Rosnąca skala problemów psychicznych w skali kraju (zaburzenia lękowe, depresja, uzależnienia, kryzysy młodzieży) – zwiększające obciążenie systemu opieki; 2. Niedobór kadr medycznych i terapeutycznych (psychiatrów, psychologów, terapeutów środowiskowych) – konkurencja o pracowników z sektorem prywatnym i emigracja zarobkowa; 3. Nierównomierna dostępność usług psychiatrycznych i psychologicznych w Polsce – utrwalanie dysproporcji między obszarami miejskimi a wiejskimi; 4. Wzrost kosztów utrzymania placówek i usług (inflacja, rosnące koszty pracy) – ryzyko ograniczenia dostępności klubów samopomocy i środowiskowych domów samopomocy; 5. Zwiększające się obciążenie systemu opieki społecznej i zdrowotnej – w związku z demografią, pandemią COVID-19 i kryzysami społecznymi; 6. Możliwe zmiany legislacyjne – centralizacja systemu albo brak stabilności regulacji może utrudniać rozwój usług środowiskowych; 7. Utrzymujące się społeczne bariery i stereotypy wobec osób z zaburzeniami psychicznymi – ryzyko wykluczenia społecznego i trudności z reintegracją zawodową; 8. Zjawiska kryzysowe o charakterze makrospołecznym (wojna, migracje, niepewność gospodarcza) – mogą nasilać liczbę osób w kryzysie psychicznym i generować dodatkowe potrzeby wsparcia; 9. Zagrożenie ograniczonego korzystania z oferowanego wsparcia przez osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, pomimo wzrostu świadomości, wskutek poczucia wstydu lub obaw społecznych.

Na podstawie zapisów przedstawionych w analizie SWOT wskazuje się następujące wnioski interpretacyjne:

1. Rosnąca liczba osób w kryzysie zdrowia psychicznego, przy jednoczesnym spadku liczby świadczeniobiorców i świadczeń specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wskazuje na narastającą lukę pomiędzy potrzebami, a dostępnością wsparcia. Zjawisko to może prowadzić do pogłębiania się wykluczenia społecznego oraz przeciążenia systemu pomocy społecznej i ochrony zdrowia.

Kierunek interwencji: zwiększenie dostępności usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, w szczególności specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz środowiskowych form wsparcia.

2. Nierównomierna dostępność usług, zwłaszcza w gminach wiejskich oraz niski poziom rozwoju klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wskazują na istotne dysproporcje terytorialne w systemie wsparcia. Ogranicza to możliwość korzystania z pomocy przez osoby wymagające wsparcia w miejscu zamieszkania.

Kierunek interwencji: rozwój środowiskowych form wsparcia, w tym środowiskowych domów samopomocy i klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów o ograniczonej dostępności usług.

3. Wzrost liczby miejsc i osób korzystających ze środowiskowych domów samopomocy przy jednoczesnym niskim poziomie ich dostępności w relacji do potrzeb wskazuje na konieczność dalszego rozwijania tej formy wsparcia jako jednego z kluczowych elementów wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

Kierunek interwencji: zwiększenie liczby miejsc w środowiskowych domach samopomocy oraz rozwój ich oferty, dostosowanej do zróżnicowanych potrzeb użytkowników.

4. Niewystarczający poziom realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi przez gminy, wskazuje na potrzebę wzmocnienia kompetencji organizacyjnych i planistycznych samorządów.

Kierunek interwencji: wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w planowaniu, organizacji i rozwijaniu usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym poprzez szkolenia, doradztwo oraz rozwój lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych.

5. Niedobór kadr specjalistycznych oraz niedopasowanie systemu kształcenia do potrzeb praktyki wskazują na konieczność systemowego wzmocnienia kompetencji osób realizujących usługi społeczne i wsparcia zdrowia psychicznego.

Kierunek interwencji: rozwój systemu szkoleń kompetencyjnych i kwalifikacyjnych, superwizji pracy socjalnej oraz wzmocnienie potencjału instytucji realizujących usługi na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

6. Złożoność problemów osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz wielość podmiotów zaangażowanych w udzielanie wsparcia wskazują na potrzebę lepszej koordynacji działań oraz współpracy międzyinstytucjonalnej.

Kierunek interwencji: rozwój sieciowania podmiotów oraz wzmocnianie współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej, ochrony zdrowia i organizacjami pozarządowymi.

7. Rosnąca świadomość społeczna w zakresie zdrowia psychicznego oraz rozwój polityk publicznych w tym obszarze stwarzają warunki do dalszego rozwoju usług środowiskowych, jednak nadal istotną barierą pozostają stereotypy i obawy społeczne.

Kierunek interwencji: rozwój działań informacyjnych i edukacyjnych oraz usług dostępnych lokalnie, sprzyjających włączaniu społecznemu osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

8. Postępująca deinstytucjonalizacja wskazuje na konieczność przekształcania systemu wsparcia w kierunku usług świadczonych w społeczności lokalnej.

Kierunek interwencji: rozwój środowiskowych form wsparcia oraz integracja usług społecznych i zdrowotnych w ramach lokalnych systemów usług, w tym centrów usług społecznych (CUS).

9. Rosnące znaczenie integracji usług oraz potrzeba kompleksowego podejścia do problemów zdrowia psychicznego wskazują na istotną rolę centrów usług społecznych jako podmiotów koordynujących wsparcie na poziomie lokalnym.

Kierunek interwencji: rozwój i upowszechnianie CUS oraz wdrażanie nowych usług na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym wsparcie wdrożeniowe dla JST.

3.3.2. Cel do 2028 r.

Rozwój usług społecznych w celu stworzenia skutecznie funkcjonującego systemu wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego oferującego spójną i adekwatną do potrzeb ofertę usług środowiskowych.

3.3.3. Działania wraz z harmonogramem

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
1	Realizacja szkoleń kompetencyjnych i kwalifikacyjnych dla osób świadczących usługi społeczne w społeczności lokalnej*, w tym dla kadr pracujących z osobami w kryzysie zdrowia psychicznego.	Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników sytemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim	Osoby świadczące zawodowo i niezawodowo usługi społeczne w społeczności lokalnej na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego	ROPS	FE SL 2021-2027* ESO4.11	woj. śląskie	x	x	
2	Realizacja superwizji dla pracowników socjalnych*, w tym współpracujących z osobami w kryzysie zdrowia psychicznego.						x	x	
3	Diagnozowanie i monitorowanie sytuacji regionalnej w zakresie usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego	Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – projekty ROPS	JST, instytucje wspierające osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	ROPS	FERS 2021-2027	woj. śląskie	x	x	x
4	Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w planowaniu i rozwijaniu usług społecznych, w tym poprzez szkolenia i doradztwo w zakresie przygotowywania lokalnych planów deinstytucjonalizacji oraz planowania interwencji odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców, w tym osób w kryzysie zdrowia psychicznego.						x	x	x
5	Sieciowanie oraz wspieranie instytucji działających na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym podmiotów zajmujących się pomocą i integracją społeczną, a także wzmacnianie współpracy między tymi podmiotami.						x	x	x
6	Wzmocnienie potencjału kompetencyjnego instytucji pomocy i integracji społecznej (w tym w zakresie superwizji pracy socjalnej oraz uwrażliwienia na kwestie różnorodności i niedyskryminacji), podmiotów świadczących usługi społeczne na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego.						x	x	x
7	Działania upowszechniające CUS (doradztwo specjalistyczne, konferencje upowszechniające CUS oraz szkolenia wynikające z ustawy o CUS).						x	x	x
8	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS, w tym na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego.	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne	10 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz wybrane w trybie otwartego naboru partnerów projektu 10 samorządów gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	10 samorządów gmin	x	x	

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
9	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS, w tym na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego.	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne – II edycja	4 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz 4 JST szczebla gminnego wybrane w trybie konkurencyjnym na partnerów projektu	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	4 samorządy gmin		x	x
10	Wsparcie kolejnych centrów usług społecznych (CUS) realizujących nowe usługi społeczne, w tym na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Wybrane w trybie naboru konkurencyjnego samorządy gmin, mieszkańcy poszczególnych gmin	Wybrane w trybie naboru konkurencyjnego samorządy gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11 – działanie 07.04	Wachlarz gmin możliwie zróżnicowany ze względu na rodzaj i położenie na terenie województwa śląskiego		x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
11	Zgodnie z wykazem z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zlecanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1945)	Projekty realizowane, w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament Nadzoru Podmiotów Lecznich i Ochrony Zdrowia UM WSL	Organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami w kryzysie zdrowia psychicznego	Departament Nadzoru Podmiotów Lecznich i Ochrony Zdrowia UM WSL	PFRON	woj. śląskie	x	x	x
12	Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego zgodnie z zapisami Śląskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030	Konkursy ofert dla NGO ogłaszane przez Departament Nadzoru Podmiotów Lecznich i Ochrony Zdrowia UM WSL	Organizacje pozarządowe, osoby w kryzysie psychicznym	Departament Nadzoru Podmiotów Lecznich i Ochrony Zdrowia UM WSL oraz podmioty wybrane w trybie konkursowym	Budżet Woj. Śląskiego	woj. śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
13	Rozwój środowiskowych form usług społecznych w ośrodkach wsparcia w formie dziennej dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym tworzenie nowych miejsc lub rozszerzenie oferty wsparcia (np. w środowiskowych domach samopomocy lub klubach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi).	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Osoby w kryzysie psychicznym	Departament EFS oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz ESO4.11	woj. śląskie	x	x	x

* Zgodnie z linią demarkacyjną pomiędzy FE SL 2021-2027 a FERS 2021-2027.

3.3.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego po 2028 r.

- Rozwój usług środowiskowych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, w szczególności usług świadczonych w miejscu zamieszkania oraz w społeczności lokalnej, w tym m.in. specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, usług świadczonych w środowiskowych domach samopomocy, sprzyjających utrzymaniu samodzielności i przeciwdziałających izolacji społecznej.
- Wzmacnianie współpracy międzysektorowej pomiędzy systemem pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji oraz organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia kompleksowego wsparcia osobom w kryzysie zdrowia psychicznego.
- Rozwój usług wspierających proces deinstytucjonalizacji, w tym mieszkań wspomaganych i treningowych, klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz innych form wsparcia środowiskowego.
- Wzmacnianie roli centrów usług społecznych oraz innych lokalnych instytucji w koordynacji usług społecznych i zdrowotnych kierowanych do osób w kryzysie zdrowia psychicznego.
- Podnoszenie kompetencji kadr pracujących z osobami w kryzysie zdrowia psychicznego poprzez szkolenia, superwizję oraz upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie wsparcia środowiskowego.
- Rozwój działań profilaktycznych i edukacyjnych zwiększających świadomość społeczną na temat zdrowia psychicznego oraz przeciwdziałających stygmatyzacji osób doświadczających kryzysów psychicznych.
- Wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego, w tym rozwój instrumentów ekonomii społecznej oraz współpracy z pracodawcami na otwartym rynku pracy.
- Rozwój wsparcia dla rodzin i opiekunów osób w kryzysie zdrowia psychicznego, w tym poradnictwa, grup wsparcia oraz usług wytchnieniowych.

3.4. Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością

3.4.1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
1. Znaczny spadek liczby osób w kryzysie bezdomności od 2017 roku – śląskie należy do grupy województw z największym procentowym spadkiem liczby osób w kryzysie bezdomności (5 miejsce w kraju); 2. Zmniejszenie (o blisko 50%) liczby osób deklarujących uzyskiwanie dochodów ze zbieractwa na przestrzeni lat 2019-2024; 3. W województwie śląskim na przestrzeni lat 2019-2024, częściej niż w całym kraju osoby w kryzysie bezdomności deklarowały uzyskiwanie dochodów w ramach zatrudnienia oraz pracy chronionej/zatrudnienia wspieranego; 4. Województwo śląskie cechuje się niższym od średniej krajowej udziałem wśród osób w kryzysie bezdomności osób w wieku 0-25 lat i pow. 60 lat tj. w grupach podwyższonego ryzyka (2024 rok); 5. W 2024 r. w województwie śląskim więcej osób, w porównaniu do średniej krajowej, korzystało z pomocy w formie udzielenia schronienia; 6. W województwie śląskim istnieje dobrze rozwinięta infrastruktura umożliwiająca zapewnienie schronienia dla osób w kryzysie bezdomności. Działalność tych podmiotów umożliwia osiągnięcie celów pomocy społecznej oraz reintegrację społeczną i zawodową osób zmarginalizowanych.	1. W okresie ostatnich 20 lat wzrosła liczba osób pozostających w przewlekłym kryzysie bezdomności; 2. W okresie ostatnich 5 lat wzrosła liczba osób pozostających w kryzysie bezdomności z powodu zadłużeń oraz eksmisji; 3. Województwo śląskie cechuje się jednym z najwyższych w skali kraju poziomem wskaźnika liczby osób w kryzysie bezdomności per capita (2024 rok); 4. Słabo rozwinięta współpraca pomiędzy sektorem publicznym a organizacjami pozarządowymi. 5. Brak systemu profilaktyki w zakresie przeciwdziałania bezdomności w szczególności wśród osób młodych.
Szanse	Zagrożenia
1. Polityki rządowe i europejskie w zakresie mieszkalnictwa społecznego i wspomagane – nowe programy mogą wspierać rozwój mieszkań wspomaganych i treningowych, co odpowiada na najczęściej zgłaszaną potrzebę osób w kryzysie bezdomności (mieszkanie, schronienie); 2. Rosnące nakłady z funduszy unijnych i rządowych na politykę mieszkaniową	1. Wzrost kosztów utrzymania mieszkań i energii zwiększa ryzyko zadłużeń i eksmisji, a więc napędza strumień nowych osób w kryzysie bezdomności; 2. Niestabilność systemu świadczeń socjalnych – ewentualne zmiany w polityce państwa mogą pogorszyć sytuację osób zagrożonych wykluczeniem z dostępu do mieszkań;

i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu – szansa na finansowanie projektów reintegracyjnych i infrastrukturalnych; 3. Zwiększona uwaga opinii publicznej i mediów na problem bezdomności – sprzyja destygmatyzacji i tworzeniu rozwiązań systemowych; 4. Rozwój partnerstwa z NGO i sektorem prywatnym – większe możliwości tworzenia innowacyjnych form wsparcia (np. „Najpierw Mieszkanie”); 5. Rozwój ekonomii społecznej w sektorach dających możliwości aktywizacji zawodowej i zatrudnienia części osób w kryzysie bezdomności, szczególnie z wykształceniem podstawowym lub zawodowym; 6. Wdrażanie rozwiązań sprzyjających reintegracji społecznej i zawodowej kontynuowanej również po podjęciu zatrudnienia i usamodzielnieniu mieszkaniowym. 7. Zmiany w systemie ochrony zdrowia oraz systemie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień – krajowe programy przeciwdziałania uzależnieniom mogą zwiększać dostępność terapii, która jest istotna w przeciwdziałaniu bezdomności oraz wyjściu z kryzysu bezdomności; 8. Rozwój polityk senioralnych na poziomie krajowym i europejskim – choć odsetek osób starszych wśród osób w kryzysie bezdomności w regionie jest relatywnie niski, polityki te mogą pośrednio wzmocnić dostęp do mieszkań wspomaganych i usług zdrowotnych.	3. Trudna sytuacja na rynku mieszkaniowym – wysoki koszt najmu i niedobór mieszkań socjalnych w skali kraju ogranicza możliwość wyjścia z kryzysu bezdomności; 4. Utrwalone stereotypy i stygmatyzacja osób w kryzysie bezdomności – mogą utrudniać zatrudnienie, integrację społeczną i wdrażanie nowoczesnych rozwiązań (np. „najpierw mieszkanie”); 5. Wzrost skali uzależnień i chorób psychicznych w społeczeństwie – zwiększa ryzyko trafiań nowych osób do populacji osób w kryzysie bezdomności, a jednocześnie ogranicza efektywność reintegracji; 6. Niedobór kadr w sektorze pomocy społecznej i zdrowia – ogranicza dostępność terapii uzależnień, opieki zdrowotnej i wsparcia społecznego; 7. Kryzysy makrospołeczne (np. wojna, pandemia, spowolnienie gospodarcze) – mogą zwiększać liczbę osób tracących mieszkania i źródła utrzymania; 8. Konkurencja o środki publiczne – w sytuacji rosnących potrzeb w innych obszarach (np. ochrona zdrowia, seniorzy) bezdomność może otrzymywać mniejszy priorytet finansowy na szczeblu krajowym.
--	---

Na podstawie zapisów przedstawionych w analizie SWOT wskazuje się następujące wnioski interpretacyjne:

1. Pomimo spadku liczby osób w kryzysie bezdomności, utrzymujący się wysoki wskaźnik per capita oraz wzrost liczby osób w bezdomności długotrwałej wskazują na utrwalanie się problemu w określonych grupach. Oznacza to, że dotychczasowe działania są skuteczne w ograniczaniu napływu nowych osób, ale niewystarczające w zakresie trwałego wychodzenia z bezdomności.

Kierunek interwencji: rozwój zindywidualizowanych, długofalowych form wsparcia, w tym programów wychodzenia z kryzysu bezdomności oraz wdrażanie modelu „Housing First”.

2. Wzrost liczby osób w kryzysie bezdomności z powodu zadłużeń i eksmisji wskazuje na niewystarczający rozwój działań profilaktycznych i wczesnej interwencji.

Kierunek interwencji: rozwój systemu profilaktyki bezdomności, w tym działań zapobiegających utracie mieszkania oraz wczesnego wsparcia osób zagrożonych bezdomnością.

3. Dobrze rozwinięta infrastruktura zapewniająca schronienie, przy jednoczesnym ograniczonym dostępie do mieszkań i trwałych form wsparcia mieszkaniowego, wskazuje na dominację podejścia interwencyjnego nad rozwiązaniami systemowymi ukierunkowanymi na trwałe wychodzenie z kryzysu bezdomności.

Kierunek interwencji: rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego oraz zwiększenie dostępności do mieszkań jako kluczowego elementu wychodzenia z kryzysu bezdomności.

4. Ograniczony rozwój usług świadczonych w środowisku lokalnym, wspierających osoby w procesie wychodzenia z kryzysu bezdomności, wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań ukierunkowanych na integrację społeczną i utrzymanie samodzielności po uzyskaniu schronienia lub mieszkania.

Kierunek interwencji: rozwój usług środowiskowych dla osób w kryzysie bezdomności, w tym streetworkingu, pracy socjalnej w środowisku, asystentury oraz usług wspierających proces usamodzielniania.

5. Relatywnie wyższy udział osób uzyskujących dochody z pracy wskazuje na potencjał do aktywizacji społeczno-zawodowej tej grupy, jednak jego wykorzystanie wymaga dalszego wsparcia systemowego.

Kierunek interwencji: rozwój usług aktywizacji społecznej i zawodowej, w tym działań reintegracyjnych oraz wsparcia podmiotów ekonomii społecznej.

6. Zróżnicowany poziom rozwoju usług dla osób w kryzysie bezdomności oraz ograniczona dostępność rozwiązań środowiskowych i mieszkaniowych wskazują na potrzebę bardziej spójnego i strategicznego planowania działań na poziomie lokalnym. Brak kompleksowego podejścia może utrudniać skuteczne wychodzenie z bezdomności oraz rozwój usług zgodnych z ideą deinstytucjonalizacji.

Kierunek interwencji: wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w opracowywaniu i wdrażaniu lokalnych planów deinstytucjonalizacji (LPDI), w szczególności w zakresie rozwoju usług środowiskowych, wsparcia mieszkaniowego oraz integracji działań różnych podmiotów.

7. Słabo rozwinięta współpraca pomiędzy sektorem publicznym a organizacjami pozarządowymi ogranicza efektywność działań i możliwość wdrażania kompleksowych rozwiązań.

Kierunek interwencji: rozwój partnerstw międzysektorowych, sieciowanie podmiotów oraz wzmocnianie współpracy instytucjonalnej.

8. Brak systemowych rozwiązań profilaktycznych, szczególnie wśród osób młodych, wskazuje na konieczność wcześniejszego reagowania na czynniki ryzyka prowadzące do bezdomności.

Kierunek interwencji: rozwój działań profilaktycznych, edukacyjnych i środowiskowych skierowanych do osób zagrożonych bezdomnością.

9. Złożoność problemów osób w kryzysie bezdomności (uzależnienia, problemy zdrowia psychicznego, wykluczenie społeczne) wskazuje na konieczność zapewnienia kompleksowego, wieloaspektowego wsparcia.

Kierunek interwencji: rozwój zintegrowanych usług społecznych obejmujących wsparcie społeczne, zdrowotne i mieszkaniowe.

10. Niedobór kadr oraz rosnące wymagania wobec osób pracujących z osobami w kryzysie bezdomności wskazują na potrzebę wzmacniania kompetencji i wsparcia pracowników systemu.

Kierunek interwencji: realizacja szkoleń, superwizji oraz działań wzmacniających potencjał kompetencyjny kadr systemu pomocy społecznej.

11. Rosnące znaczenie organizacji pozarządowych oraz ekonomii społecznej w realizacji działań na rzecz osób w kryzysie bezdomności wskazuje na potrzebę dalszego wzmacniania ich potencjału.

Kierunek interwencji: rozwój i profesjonalizacja organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz podmiotów ekonomii społecznej.

12. Utrzymujące się stereotypy i stygmatyzacja osób w kryzysie bezdomności stanowią barierę w procesie reintegracji społecznej i zawodowej.

Kierunek interwencji: realizacja działań edukacyjnych i świadomościowych sprzyjających integracji społecznej oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu.

13. Złożoność systemu wsparcia oraz konieczność integracji działań różnych instytucji wskazują na potrzebę lepszej koordynacji usług na poziomie lokalnym.

Kierunek interwencji: rozwój i upowszechnianie centrów usług społecznych (CUS) jako podmiotów integrujących wsparcie oraz wzmacnianie roli JST w planowaniu usług.

3.4.2. Cel do 2028 r.

Rozwój usług społecznych w celu stworzenia efektywnego systemu pomocy dla osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością w oparciu o działania profilaktyczne, wsparcie środowiskowe, w tym rozwój mieszkań treningowych, wspomaganych, a także mieszkań z usługami i mieszkań ze wsparciem (realizowanych zgodnie z metodą „Najpierw Mieszkanie”).

3.4.3. Działania wraz z harmonogramem

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
1	Realizacja szkoleń kompetencyjnych i kwalifikacyjnych dla osób świadczących usługi społeczne w społeczności lokalnej*, w tym dla kadr pracujących z osobami w kryzysie bezdomności, dotkniętymi wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonymi bezdomnością.	Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników systemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim	Osoby świadczące zawodowo i niezawodowo usługi społeczne w społeczności lokalnej na rzecz osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością	ROPS	FE SL 2021-2027* ESO4.11	woj. śląskie	x	x	
2	Realizacja supervizji dla pracowników socjalnych*, w tym współpracujących z osobami w kryzysie bezdomności, dotkniętymi wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonymi bezdomnością.						x	x	
3	Diagnozowanie i monitorowanie sytuacji regionalnej w zakresie usług społecznych dla osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością.	Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – projekty ROPS	JST, instytucje wspierające osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym	ROPS	FERS 2021-2027	woj. śląskie	x	x	x
4	Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w planowaniu i rozwijaniu usług społecznych, w tym poprzez szkolenia i doradztwo w zakresie przygotowywania lokalnych planów deinstytucjonalizacji oraz planowania interwencji odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców, w tym osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością.						x	x	x
5	Sieciowanie oraz wspieranie instytucji działających na rzecz osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością, a także wzmacnianie współpracy między tymi podmiotami.						x	x	x
6	Wzmocnienie potencjału kompetencyjnego instytucji pomocy i integracji społecznej (w tym w zakresie supervizji pracy socjalnej oraz uwrażliwienia na kwestie różnorodności i niedyskryminacji), podmiotów świadczących usługi społeczne na rzecz osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością						x	x	x
7	Działania upowszechniające CUS (doradztwo specjalistyczne, konferencje upowszechniające CUS oraz szkolenia wynikające z ustawy o CUS).						x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
8	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS, w tym na rzecz osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością.	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne	10 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz wybrane w trybie otwartego naboru partnerów projektu 10 samorządów gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	10 samorządów gmin	x	x	
9	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS, w tym na rzecz osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością.	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne – II edycja	4 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz 4 JST szczebla gminnego wybrane w trybie konkurencyjnym na partnerów projektu	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	4 samorządy gmin		x	x
10	Wsparcie kolejnych centrów usług społecznych (CUS) realizujących nowe usługi społeczne, w tym rzecz osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Wybrane w trybie naboru konkurencyjnego samorządy gmin, mieszkańcy poszczególnych gmin	Wybrane w trybie naboru konkurencyjnego samorządy gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11 - działanie 07.09	Wachlarz gmin możliwie zróżnicowany ze względu na rodzaj i położenie na terenie województwa śląskiego		x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
11	Wzmacnianie aktywnego włączenia społecznego i zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji poprzez realizację następujących projektów: Typ 1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin realizowana w szczególności w formie: a) Usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym (nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej); b) Usługi aktywnej integracji o charakterze zawodowym (m. in. staże, praktyki zawodowe, kursy, szkolenia zawodowe, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, usługi trenera pracy, reintegracja w ramach CIS/KIS/WTZ/ZAZ); c) Usługi aktywnej integracji o charakterze edukacyjnym (m. in. zajęcia szkolne związane z uzupełnieniem wykształcenia na poziomie podstawowym, średnim lub policealnym, edukacja formalna, długotrwałe formy kształcenia ustawicznego, certyfikowane kursy i szkolenia w formie uzupełniającej edukację, usługi wspierające aktywizację edukacyjną); d) Usługi aktywnej integracji o charakterze zdrowotnym⁵. Typ 2. Prowadzenie reintegracji społecznej i zawodowej przez podmioty reintegracyjne, w tym: a) tworzenie nowych podmiotów reintegracyjnych tj. KIS, CIS; b) tworzenie nowych pracowni i/lub nowych miejsc reintegracji w istniejących podmiotach oraz obejmowanie uczestników reintegracji nowymi usługami; c) wsparcie usług rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia w w/w podmiotach; d) aktywizacja społeczno-zawodowa, wykorzystująca instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej. Uzupełnieniem powyższych projektów mogą być następujące działania: a) realizacja różnorodnych form podnoszenia kwalifikacji, kompetencji i umiejętności pracowników pomocy społecznej oraz podmiotów reintegracyjnych (w tym organizacji pozarządowych); b) realizacja działań dotyczących kształtowania kompetencji w zakresie spędzania wolnego czasu i rekreacji w kulturze, celem wzmacniania prawidłowych więzi między opiekunem a dziećmi;	Projekty realizowane w ramach naborów konkursowych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)</i>	Osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, osoby bierne zawodowo, rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Departament EFS oraz podmioty wybrane w trybie konkursowym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.8	woj. śląskie	x	x	x

⁵ Tylko w kontekście profilaktyki. Brak możliwości finansowania usług zdrowotnych.

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
	c) dodatkowe niezbędne usługi społeczne realizowane w społeczności lokalnej umożliwiające udział w procesie reintegracji, w postaci m.in. asystentury osobistej, poradnictwa i grup wsparcia dla rodzin czy transportu indywidualnego; d) działania z zakresu ekologii; e) działania szkoleniowe dotyczące zapobiegania dyskryminacji i uwzględniania specyficznych potrzeb osób narażonych na dyskryminację ze względu na cechy prawnie chronione; f) działania dla osób wykluczonych komunikacyjnie.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów</i> (SZOP)	Osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, osoby biernie zawodowo, rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Departament EFS oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.8	woj. śląskie	x	x	x
12	Kompleksowe wsparcie dla osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością realizowane w ramach następujących projektów: Typ 1. Usługi dla osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością, w tym wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań, w tym w szczególności: a) działania profilaktyczne, mające na celu zapobieganie bezdomności; b) działania interwencyjne i aktywizujące (np. rozwój streetworkingu, asystentury, wprowadzenie wsparcia ekspertów przez doświadczenie); c) indywidualny program wychodzenia z bezdomności; d) działania uzupełniające, w szczególności wydawanie odzieży, organizacja łaźni i pralni, wsparcie świetlic i punktów informacyjno-konsultacyjnych; e) tworzenie i funkcjonowanie mieszkań (zgodnie z Wytocznymi dotyczącymi realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027). Typ 2. Wdrażanie programu „Housing First – Najpierw Mieszkanie” – realizacja wsparcia mieszkaniowego przy zastosowaniu specjalistycznej formy pomocy kierowanej do osób doświadczających długotrwale i chronicznej bezdomności, która zakłada zapewnienie usługi społecznej w postaci stałego mieszkania wraz z interdyscyplinarnym wsparciem	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów</i> (SZOP)	Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością, NGO	Departament EFS UM WSL oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12	woj. śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
	środowiskowym, przy jednoczesnym rozdzieleniu mieszkania od terapii i leczenia oraz poszanowaniu zasady dobrowolności wsparcia i indywidualizacji jego intensywności⁶. Typ 3. Budowanie zdolności organizacyjnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego: wsparcie na rzecz rozwijania dialogu obywatelskiego, podniesienia potencjału i rozwoju organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających na rzecz osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, poprzez m.in.: a) poprawę standardów i procedur zarządzania w NGO, w tym podnoszenie kwalifikacji i kompetencji członków organizacji, wolontariuszy i obywateli pracujących na rzecz NGO w oparciu o analizę potrzeb organizacji; zatrudnienie dodatkowego personelu; wsparcie rozwoju wolontariatu, budowanie bazy członkowskiej, kształtowanie postaw i umiejętności liderów/liderek; b) współpracę międzysektorową, budowanie partnerstw między organizacjami, współpraca z JST, partnerami społecznymi; c) budowanie potencjału własnego, w tym promowanie własnej marki i działania zwiększające rozpoznawalność, ewaluacja i autoewaluacja, zapewnienie dostępu do baz danych i baz wiedzy innych środowisk, zapewnienie możliwości korzystania z ekspertyz, tworzenie banku ekspertów; d) działania skierowane bezpośrednio do organizacji zapewniające poprawę potencjału ekonomicznego (usługi bezpośrednie lub szkolenia/doradztwo w tym zakresie); e) rzecznictwo, w tym na rzecz członków i podopiecznych, w szczególności doświadczających wykluczenia społecznego; f) rozwój narzędzi partycypacji obywatelskiej (wysłuchania, narady, debaty); podnoszenie zdolności do budowania koalicji; g) działania świadomościowe promujące ideę społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym, mające na celu zwiększenie zaufania społecznego dla NGO oraz pozyskanie nowych członków do swojej organizacji; promowanie idei równości i niezależnego życia; h) działania w zakresie niezbędnego wsparcia technicznego i rozwoju instytucjonalnego organizacji – np. zakup sprzętu, w tym środków trwałych lub adaptacja/remont pomieszczeń, które zostaną wykazane jako niezbędne i priorytetowe dla rozwoju potencjału organizacji i świadczenia usług na rzecz osób w kryzysie bezdomności.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów</i> (SZOP)	Osoby w kryzysie bezdomności, dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożone bezdomnością, NGO	Departament EFS UM WSL oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.12	woj. śląskie	x	x	x

⁶ Model „Housing First – Najpierw Mieszkanie” różni się od mieszkań treningowych tym, że dostęp do mieszkania nie jest uzależniony od abstynencji, wcześniejszego leczenia, uczestnictwa w terapii ani przejścia przez placówkę, a wsparcie koncentruje się przede wszystkim na utrzymaniu mieszkania i poprawie jakości życia osoby.

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
13	Rozwój i profesjonalizacja działalności podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych poprzez: a) udzielenie przedsiębiorstwom społecznym bezzwrotnego wsparcia finansowego na utworzenie miejsc pracy i ich utrzymanie przez 12 miesięcy; b) wsparcie podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w postaci doradztwa, poradnictwa oraz szkoleń umożliwiających zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do założenia i/lub efektywnego prowadzenia działalności (wsparcie np. za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych); c) wspieranie indywidualnego planu reintegracji pracowników przedsiębiorstw społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorstwa społeczne	Departament EFS UM WSL oraz Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej	FE SL 2021-2027 Cel szcze- SO4.8	woje- wództwo śląskie	x	x	x

* Zgodnie z linią demarkacyjną pomiędzy FE SL 2021-2027 a FERS 2021-2027.

3.4.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością po 2028 r.

- Przeprowadzanie pogłębionej diagnozy zasobów oraz potrzeb gmin, miast i powiatów w zakresie wsparcia osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością. Wyniki diagnozy powinny stanowić podstawę planowania i rozwoju adekwatnych usług społecznych na danym obszarze.
- Wzmacnianie działań profilaktycznych poprzez rozwój usług społecznych wspierających osoby i rodziny w trudnej sytuacji życiowej, zanim dojdzie do utraty mieszkania.
- Zintensyfikowanie działań wobec osób zagrożonych eksmisją, w tym poprzez wsparcie w wychodzeniu z zadłużenia (doradztwo finansowe) oraz rozwijanie alternatywnych sposobów jego spłaty.
- Objęcie profilaktyką bezdomności (z wykorzystaniem wsparcia w postaci terapii i treningów samodzielności, jak również mieszkań treningowych / wspomaganych) osób opuszczających instytucje.
- Rozwój streetworkingu, który ma istotne znaczenie z punktu widzenia ochrony życia i zdrowia osób w kryzysie bezdomności oraz ze względu na pierwszy kontakt w procesie reintegracji społecznej.
- Wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej, w tym w ramach metody „Najpierw Mieszkanie”.
- Wprowadzenie stanowiska asystenta osoby w kryzysie bezdomności, którego zadaniem byłoby indywidualne wspieranie osób w procesie wychodzenia z bezdomności, motywowanie do podejmowania działań prowadzących do poprawy sytuacji życiowej, w tym aktywizacji zawodowej, podjęcia terapii uzależnień, zadbania o zdrowie czy ubiegania się o lokal mieszkalny. Wsparcie mogłoby być kontynuowane również po uzyskaniu mieszkania, obejmując m.in. naukę gospodarowania budżetem domowym oraz utrzymania mieszkania.
- Rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego, jak również innych form wsparcia mieszkaniowego (mieszkania z usługami/mieszkania ze wsparciem), umożliwiających osobom wychodzącym z kryzysu bezdomności stopniowe usamodzielnianie się.
- Wzmacnianie współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami świadczącymi usługi społeczne, tak aby oferta wsparcia była kompleksowa i odpowiadała na potrzeby mieszkańców.
- Zmiana mechanizmów finansowania usług społecznych w kierunku umożliwienia OPS/CUS zawierania długoterminowych umów na realizację usług przez organizacje pozarządowe, co pozwoli na stabilne planowanie działań i zapewnienie ciągłości wsparcia.
- Utworzenie wspólnej, dostępnej dla pracowników instytucji pomocowych bazy danych dotyczącej dostępnych usług społecznych, co usprawni proces kierowania osób potrzebujących do odpowiednich form wsparcia.
- Projektowanie i realizacja usług społecznych w sposób umożliwiający ich dostosowanie do indywidualnych potrzeb osób korzystających ze wsparcia, z uwzględnieniem ich sytuacji życiowej, zdrowotnej, rodzinnej i zawodowej.
- Wprowadzenie partycypacji w kosztach niektórych usług społecznych przez osoby z nich korzystające, przy jednoczesnym zapewnieniu okresu wsparcia bezpłatnego w początkowej fazie wychodzenia z kryzysu, co może sprzyjać procesowi usamodzielniania się.
- Ograniczenie nadmiernej formalizacji procedur przyznawania usług społecznych, co pozwoli skrócić czas oczekiwania na pomoc oraz zapewnić wsparcie w momencie, gdy jest ono najbardziej potrzebne.

3.5. Migranci⁷

3.5.1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
1. Cudzoziemcy ubiegający się o ochronę międzynarodową w Polsce i otrzymujący pozytywne decyzje w latach 2022-2024 pochodzili głównie z Ukrainy i Białorusi, czyli krajów bliskich nam kulturowo, co sprzyja ich integracji. 2. Migranci odgrywają rosnącą rolę w stabilizowaniu rynku pracy, stanowiąc istotne wsparcie w sektorach z niedoborem pracowników, m.in. w pracach sezonowych i branżach mniej atrakcyjnych dla lokalnych pracowników. 3. Duże doświadczenie organizacji pozarządowych w obsłudze/aktywizacji migrantów (zwłaszcza Ukraińców) – infrastruktura, procedury, wsparcie społeczne już istnieje. 4. Rozwinięta samoorganizacja imigrantów (szczególnie ukraińskie organizacje pozarządowe oraz koła samopomocy).	1. Trudności w integracji społecznej i kulturowej: stereotypy, dyskryminacja, izolacja migracyjna (szczególnie w przypadku imigrantów odległych kulturowo); 2. Problemy zdrowotne, bariery językowe i kulturowe oraz brak świadomości o przysługujących prawach lub trudności w ich realizacji – ograniczają dostęp do usług zdrowotnych, edukacji i integracji; 3. Niedoskonałe procedury (np. ZUS, 800+) 4. Nieuregulowany status prawny/ niestabilność pobytowa – koszty, ograniczenia w dostępie do rynku pracy i świadczeń, wynikające z narracji politycznej i obecnych zmian w specustawie; 5. Skomplikowany, długotrwały i drogi system uznawania kwalifikacji obcokrajowców spoza UE; 6. Utrudniony dostęp do mieszkań – wysokie ceny, bariery administracyjne, brak mieszkalnictwa przystępnego dla migrantów; 7. Brak infrastruktury integracyjnej w mniejszych miejscowościach – koncentracja imigrantów w miastach, gdy mniejsze gminy mają ograniczone zasoby pomocy.
Szanse	Zagrożenia
1. Potencjał demograficzny – migranci mogą pomóc w łagodzeniu skutków starzejącego się społeczeństwa oraz deficytu pracowników w niektórych sektorach; 2. Polityki unijne oraz krajowe wspierające integrację migrantów – zarówno w kontekście edukacji, mieszkalnictwa, świadczeń społecznych, jak i uczestnictwa w rynku pracy; 3. Finansowanie z funduszy UE projektów integracyjnych – programy dla migrantów, nauka języka, szkolenia zawodowe i dot.	1. Zmiany w przepisach migracyjnych lub azylowych – mogą ograniczyć legalność pobytu, prawa do pracy lub przyspieszać procedury deportacji; 2. Napięcia społeczne i polityczne związane z migracją – populizm, dyskurs antyimigracyjny, który może pogłębiać marginalizację migrantów; 3. Kryzysy międzynarodowe – wojny, konflikty, kryzysy humanitarne mogą generować napływ migrantów, obciążając system wsparcia;

⁷ Osoby nieposiadające obywatelstwa polskiego, wymagające wsparcia w zakresie integracji społeczno-kulturowej, korzystające z różnych form ochrony prawnej na terenie RP.

kompetencji kulturowych, wsparcie psychologiczne; 4. Rosnące zapotrzebowanie na siłę roboczą – w branżach trudnych do obsadzenia lokalnie (usługi, opieka, budownictwo, rolnictwo); 5. Współpraca międzynarodowa i międzyregionalna – wymiana dobrych praktyk, wsparcie NGO, partnerstwa między miastami/regionami z migrantami; 6. Rozwój ekonomiczny regionu – jeśli region rozwija się gospodarczo, wzrost zapotrzebowania na pracowników, co migrantów czyni atutem. 7. Wysoki poziom przedsiębiorczości wśród imigrantów (własna działalność gospodarcza, tworzenie nowych miejsc pracy); 8. Pracownicy o wysokich kwalifikacjach, mogący wypełnić lukę na rynku pracy (np. lekarze, pielęgniarki).	4. Problemy ekonomiczne – inflacja, kryzys gospodarczy – mogą ograniczać budżety samorządów i instytucji, które pomagają migrantom; 5. Wycofanie lub ograniczenie programów pomocowych lub NGO – w przypadku zmian finansowania krajowego/regionu lub priorytetów politycznych; 6. Możliwa radykalizacja zachowań młodego pokolenia imigrantów w odpowiedzi na wykluczenie społeczne i utrudnione możliwości rozwoju.
--	--

Na podstawie zapisów przedstawionych w analizie SWOT wskazuje się następujące wnioski interpretacyjne:

1. Struktura pochodzenia migrantów (głównie kraje bliskie kulturowo) sprzyja procesom integracyjnym, jednak nie eliminuje barier społecznych i instytucjonalnych, które mogą utrudniać ich pełne uczestnictwo w życiu społecznym i gospodarczym.

Kierunek interwencji: rozwój kompleksowych działań integracyjnych, w tym wsparcia językowego, adaptacyjnego oraz usług ułatwiających funkcjonowanie w społeczeństwie przyjmującym.

2. Rosnąca rola migrantów na rynku pracy wskazuje na ich istotne znaczenie dla gospodarki regionu, jednak bariery formalne i systemowe (np. uznawanie kwalifikacji, dostęp do informacji) ograniczają pełne wykorzystanie ich potencjału.

Kierunek interwencji: rozwój usług wspierających integrację społeczno-zawodową migrantów, w tym doradztwa, szkoleń, uznawania kwalifikacji oraz współpracy z pracodawcami.

3. Problemy związane z dostępem do usług publicznych (zdrowie, edukacja, administracja), wynikające m.in. z barier językowych i braku wiedzy o systemie, wskazują na potrzebę zapewnienia bardziej dostępnego i zrozumiałego wsparcia instytucjonalnego.

Kierunek interwencji: rozwój usług informacyjno-doradczych oraz wsparcia systemowego dla migrantów w dostępie do usług publicznych.

4. Niestabilność statusu prawnego części migrantów oraz skomplikowane procedury administracyjne ograniczają ich możliwości integracji społecznej i zawodowej.

Kierunek interwencji: rozwój wsparcia prawnego i administracyjnego, w tym działań wspierających proces legalizacji pobytu oraz ochrony praw pracowniczych.

5. Utrudniony dostęp do mieszkań oraz brak dostępnych form mieszkalnictwa dla migrantów stanowią istotną barierę integracji i stabilizacji życiowej.

Kierunek interwencji: rozwój rozwiązań wspierających dostęp do mieszkań, w tym wsparcia informacyjnego, doradczego oraz działań systemowych w obszarze mieszkalnictwa.

6. Zróżnicowany poziom dostępności usług integracyjnych, szczególnie w mniejszych miejscowościach, wskazuje na konieczność wzmocnienia roli samorządów w planowaniu i rozwijaniu usług dla migrantów.

Kierunek interwencji: wspieranie JST w diagnozowaniu potrzeb oraz planowaniu usług, w tym poprzez szkolenia, doradztwo oraz wdrażanie lokalnych planów deinstytucjonalizacji (LPDI).

7. Rosnące znaczenie organizacji pozarządowych oraz samoorganizacji migrantów wskazuje na istotny potencjał w zakresie realizacji działań integracyjnych, który wymaga dalszego wsparcia i koordynacji.

Kierunek interwencji: rozwój współpracy międzysektorowej, wzmocnianie potencjału NGO oraz wspieranie inicjatyw oddolnych migrantów.

8. Występowanie stereotypów, dyskryminacji oraz napięć społecznych wskazuje na konieczność podejmowania działań skierowanych nie tylko do migrantów, ale również do społeczności przyjmujących.

Kierunek interwencji: realizacja działań edukacyjnych i integracyjnych przeciwdziałających dyskryminacji oraz wspierających budowanie spójności społecznej.

9. Złożoność potrzeb migrantów, obejmujących obszary społeczne, zdrowotne, edukacyjne i zawodowe, wskazuje na konieczność zapewnienia zintegrowanego i kompleksowego wsparcia.

Kierunek interwencji: rozwój zintegrowanych usług społecznych, łączących różne formy wsparcia i odpowiadających na wielowymiarowe potrzeby migrantów.

10. Rosnące znaczenie integracji usług oraz potrzeba ich lepszej koordynacji wskazują na istotną rolę centrów usług społecznych jako podmiotów organizujących wsparcie na poziomie lokalnym.

Kierunek interwencji: rozwój i upowszechnianie CUS oraz wdrażanie nowych usług społecznych, w tym także na rzecz migrantów.

11. Niedostateczne przygotowanie części instytucji publicznych do pracy w środowisku wielokulturowym wskazuje na potrzebę wzmocnienia kompetencji kadr.

Kierunek interwencji: realizacja szkoleń i działań podnoszących kompetencje m.in. pracowników oświaty, administracji publicznej w zakresie pracy z migrantami.

12. Wysoki potencjał przedsiębiorczości migrantów oraz ich rola w tworzeniu miejsc pracy wskazują na potrzebę dalszego wspierania aktywności ekonomicznej tej grupy.

Kierunek interwencji: rozwój wsparcia dla przedsiębiorczości migrantów oraz działań w ramach ekonomii społecznej.

3.5.2. Cel do 2028 r.

Rozwój usług społecznych mających na celu skuteczną integrację społeczno-zawodową migrantów.

3.5.3. Działania wraz z harmonogramem

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
1	Diagnozowanie i monitorowanie sytuacji regionalnej w zakresie usług społecznych dla migrantów	Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – projekty ROPS	JST, instytucje wspierające migrantów	ROPS	FERS 2021-2027	woj. śląskie	x	x	x
2	Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w planowaniu i rozwijaniu usług społecznych, w tym poprzez szkolenia i doradztwo w zakresie przygotowywania lokalnych planów deinstytucjonalizacji oraz planowania interwencji odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców, w tym migrantów.						x	x	x
3	Działania służące wsparciu procesu integracji migrantów, w szczególności w formie szkoleń dla pracowników JST.						x	x	x
4	Działania upowszechniające CUS (doradztwo specjalistyczne, konferencje upowszechniające CUS oraz szkolenia wynikające z ustawy o CUS).						x	x	x
5	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne	10 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz wybrane w trybie otwartego naboru partnerów projektu 10 samorządów gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	10 samorządów gmin	x	x	
6	Wsparcie dla samorządów w realizacji nowych usług świadczonych w CUS.	CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne – II edycja	4 JST, w których przekształcono OPS w CUS, mieszkańcy poszczególnych gmin	ROPS oraz 4 JST szczebla gminnego wybrane w trybie konkurencyjnym na partnerów projektu	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	4 samorządy gmin		x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
7	Wsparcie kolejnych centrów usług społecznych (CUS) realizujących nowe usługi społeczne.	Projekty realizowane, w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje <i>Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)</i>	Wybrane w trybie naboru konkurencyjnego samorządy gmin, mieszkańcy poszczególnych gmin	Wybrane w trybie naboru konkurencyjnego samorządy gmin	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11 – działanie 07.04	Wachlarz gmin możliwie zróżnicowany ze względu na rodzaj i położenie na terenie województwa śląskiego		x	x
8	Działania służące wsparciu procesu integracji cudzoziemców, w szczególności poprzez: a) realizację kursów języka polskiego jako obcego (w formie stacjonarnej i on-line) na poziomie A1/A2, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci; b) zapewnienie kompleksowego wsparcia informacyjno-doradczego, obejmującego konsultacje ogólne, w tym w zakresie spraw administracyjnych, rodzinnych i meldunkowych, dostępu do opieki zdrowotnej, edukacji oraz rynku najmu mieszkań; c) zapewnienie wsparcia psychologicznego dla dzieci; d) wspieranie procesu legalizacji pobytu cudzoziemców, we współpracy z administracją rządową; e) zapewnienie wsparcia prawnego w zakresie zatrudnienia i ochrony praw pracowniczych; f) realizację kursów adaptacyjno-orientacyjnych, wspierających funkcjonowanie w społeczeństwie przyjmującym; g) prowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz handlowi ludźmi; h) podnoszenie kompetencji pracowników oświaty, administracji publicznych oraz personelu projektu, w szczególności poprzez szkolenia z zakresu integracji i pracy w środowisku wielokulturowym; i) wspieranie współpracy międzyinstytucjonalnej pomiędzy podmiotami świadczącymi usługi na rzecz obywateli państw trzecich, w tym administracją publiczną oraz innymi kluczowymi interesariuszami;	Projekt <i>Centra Integracji Cudzoziemców w województwie śląskim</i>	Cudzoziemcy niebędący obywatelami Unii Europejskiej, legalnie przebywający na terytorium Polski, w szczególności na podstawie ustawy o cudzoziemcach z dnia 12 grudnia 2013 r. lub ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin z dnia 14 lipca 2006 r. Dodatkowo cudzoziemcy przebywający na terytorium Polski (woj. śląskiego) w ramach ruchu bezwizowego oraz obywatele Wielkiej Brytanii legalnie przebywający na terytorium Polski (woj. śląskiego) od dnia 01.01.2021 r.	Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach oraz partnerzy projektu: Wojewoda Śląski – Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Caritas Archidiecezji Katowickiej oraz Instytut Społecznego Rozwoju Sp. z o.o.	Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2021-2027, Cel szcz. nr 2 Legalna migracja i integracja (MSWiA)	woj. śląskie	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
	j) prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych, w tym rozwój i utrzymanie strony internetowej oraz kanałów w mediach społecznościowych, służących upowszechnianiu informacji o działaniach projektowych oraz rekrutacji uczestników								
9	Wsparcie integracji społeczno-gospodarczej migrantów poprzez: a) Wspieranie migrantów i pracodawców w procesie integracji na rynku pracy; b) Świadczenie kompleksowych usług aktywizacji zawodowo-społecznej, które pozwolą na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie, m.in.: ▪ kursy języka polskiego; ▪ szkolenia z zakresu wartości i kultury polskiej; ▪ szkolenia umożliwiające zdobycie kwalifikacji; ▪ dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce; ▪ porady prawne.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Migranci, pracodawcy zatrudniający obywateli państw trzecich, społeczeństwo przyjmujące	Wojewódzki Urząd Pracy oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz ESO4.9	woj. śląskie, w szczególności obszary rewitalizacji	x	x	x
10	Działania na rzecz społeczeństwa przyjmującego migrantów i jego instytucji, w tym: a) przeciwdziałanie dyskryminacji; b) budowanie wiedzy i potencjału podmiotów działających na rzecz migrantów.								
11	Rozwój i profesjonalizacja działalności podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych poprzez: a) udzielenie przedsiębiorstwom społecznym bezzwrotnego wsparcia finansowego na utworzenie miejsc pracy i ich utrzymanie przez 12 miesięcy; b) wsparcie podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w postaci doradztwa, poradnictwa oraz szkoleń umożliwiających zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do założenia i/lub efektywnego prowadzenia działalności (wsparcie np. za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych); c) wspieranie indywidualnego planu reintegracji pracowników przedsiębiorstw społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorstwa społeczne	Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej	FE SL 2021-2027 Cel szcz ESO4.8	województwo śląskie, w szczególności obszary rewitalizacji	x	x	x

Lp	Działania	Projekt	Odbiorcy	Realizator	Źródło finansowania	Wymiar terytorialny	Harmonogram realizacji w latach 2026-2028		
							2026	2027	2028
12	Podejmowanie działań w zakresie ochrony zdrowia, celem wsparcia procesu deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych i skupiających się na rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej, w szczególności polegających na wsparciu w zakresie środowiskowej opieki długoterminowej, w tym usług pielęgniarstwa opieki długoterminowej domowej oraz opieki hospicyjnej i paliatywnej w formach zdeinstytucjonalizowanych.	Projekty realizowane w ramach naborów konkurencyjnych ogłaszanych przez Departament EFS UM WSL zgodnie z harmonogramem zamieszczonym na stronie internetowej, w odniesieniu do aktualizowanego o nowe wersje Szczegółowego Opisu Priorytetów (SZOP)	Osoby starsze kwalifikujące się do objęcia opieką długoterminową, osoby starsze kwalifikujące się do objęcia opieką paliatywną/hospicyjną, opiekunowie osób starszych objętych opieką długoterminową lub hospicyjną/paliatywną	Departament EFS oraz podmioty wybrane w trybie konkurencyjnym	FE SL 2021-2027 Cel szcz. ESO4.11	woj. śląskie	x	x	x

* Zgodnie z linią demarkacyjną pomiędzy FE SL 2021-2027 a FERS 2021-2027.

3.5.4. Rekomendacje w obszarze rozwoju usług społecznych dla migrantów po 2028 r.

- Przygotowanie społeczności lokalnych na potencjalne przyszłe ruchy migracyjne, w tym wynikające ze zmian geopolitycznych i klimatycznych, poprzez rozwijanie działań informacyjnych, edukacyjnych oraz budowanie lokalnych systemów wsparcia dla migrantów.
- Rozwój usług społecznych wspierających integrację migrantów, w szczególności poprzez działania ułatwiające adaptację w społeczności lokalnej, dostęp do usług publicznych oraz budowanie relacji między migrantami a społecznością przyjmującą.
- Wspieranie integracji społecznej i zawodowej migrantów poprzez rozwój podmiotów ekonomii społecznej, w tym inicjatyw umożliwiających włączanie migrantów na rynek pracy oraz wzmacniających ich aktywność społeczną i zawodową.
- Wykorzystanie kapitału społecznego społeczności lokalnych w procesie integracji migrantów, w tym poprzez rozwój inicjatyw sąsiedzkich, banków czasu oraz kręgów wsparcia angażujących mieszkańców i organizacje społeczne.
- Wzmacnianie współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji usług społecznych dla migrantów, w tym poprzez rozwijanie projektów partnerskich oraz wspólne inicjowanie działań integracyjnych.
- Preferencyjne wspieranie podmiotów ekonomii społecznej realizujących usługi na rzecz migrantów, w szczególności poprzez zlecanie zadań publicznych oraz włączanie tych podmiotów w lokalne systemy usług społecznych.
- Wykorzystanie narzędzi cyfrowych i systemów informatycznych w celu usprawnienia przepływu informacji oraz zwiększenia dostępności usług społecznych dla migrantów, w tym rozwój platform informacyjnych i narzędzi ułatwiających dostęp do wsparcia.

4. Ścieżki finansowania

Źródłami finansowania działań w ramach *Regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028* są środki Unii Europejskiej: *Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027* (poziom regionalny), *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027* i *Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2021-2027*, a także budżet Województwa Śląskiego oraz Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Poniżej przedstawiono zestawienie źródeł finansowania poszczególnych projektów / konkursów ofert / programów w latach 2026-2028.

Ścieżki finansowania Regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim w latach 2026-2028.

Projekty	Szacowany budżet w latach 2026-2028			Źródła finansowania
	2026 (w zł)	2027 (w zł)	2028 (w zł)	
Deinstytucjonalizacja i wsparcie wojewódzkiej pieczy zastępczej	8 116 317,00	12 247 588,00	16 500,00	FE SL 2021-2027
CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne	17 823 550,00	23 496 244,00	-	FE SL 2021-2027
CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne – edycja II	0,00	4 000 000,00	10 000 000,00	FE SL 2021-2027
Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników sytemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim	1 930 071,00	4 242 583,00	-	FE SL 2021-2027
Skoordynowane wsparcie pre i post adopcyjne – edycja I	3 864 006,00	0,00	0,00	FE SL 2021-2027
Skoordynowane wsparcie pre i post adopcyjne – edycja II	0,00	3 300 000,00	3 382 000,00	FE SL 2021-2027
Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej – projekty ROPS	9 303 001,00	16 861 001,00	8 884 403,00	FERS 2021-2027, działanie 04.13
Centra Integracji Cudzoziemców w województwie śląskim	8 398 837,78	9 532 359,96	11 287 778,32	Fundusz Azylu, Migracji i Integracji 2021-2027
Otwarte konkursy ofert w ramach PFRON	Szacowany budżet w latach 2026-2028			Źródła finansowania
	2026 (w zł)	2027 (w zł)	2028 (w zł)	
Otwarte konkursy ofert w ramach PFRON ogłaszane przez Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia	1 103 324,00	2 000 000,00	2 000 000,00	PFRON
Otwarte konkursy ofert w ramach Śląskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030	Szacowany budżet w latach 2026-2028			Źródła finansowania
	2026 (w zł)	2027 (w zł)	2028 (w zł)	
Otwarte konkursy ofert dla NGO ogłaszane przez Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia	50 000,00	50 000,00	50 000,00	Budżet Województwa Śląskiego

Nabory konkurencyjne w ramach EFS	Budżet na lata 2021-2027 (w €)			Źródła finansowania
Nabory konkurencyjne ogłaszane przez Departament EFS w ramach celu szczegółowego ESO4.8	89 300 679,00			FE SL 2021-2027
Nabory konkurencyjne ogłaszane przez Departament EFS w ramach celu szczegółowego ESO4.9	19 000 000,00			
Nabory konkurencyjne ogłaszane przez Departament EFS w ramach celu szczegółowego ESO4.11	88 197 941,00 (w tym na konkursy niekonkurencyjne)			
Nabory konkurencyjne ogłaszane przez Departament EFS w ramach celu szczegółowego ESO4.12	63 350 000,00 (w tym na konkursy konkurencyjne na wsparcie społeczności objętych LSR oraz na konkursy niekonkurencyjne)			
Programy rządowe	Szacowany budżet dla woj. śląskiego w latach 2026-2028 (w zł)			Źródła finansowania
	2026	2027	2028	
Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością	5 532 339,00	Wysokość środków finansowych zostanie określona w trybie analogicznym jak w 2026 roku		PFRON
Program „Dostępna przestrzeń publiczna” obszar F*	68 000,00	80 000,00	100 000,00	PFRON
Program wyrównywania różnic między regionami III	Limit środków finansowych przyznany będzie przez Biuro Funduszu PFRON w okresie maj – czerwiec 2026 roku	Wysokość środków finansowych zostanie określona w trybie analogicznym jak w 2026 roku		PFRON
Program „Stabilne zatrudnienie”	Program jest realizowany w trybie ciągłym limit środków przyznawany jest w momencie złożenia wniosku przez instytucję publiczną	Wysokość środków finansowych zostanie określona w trybie analogicznym jak w 2026 roku		PFRON
Program „Aktywny samorząd”	W ramach I transzy przewidziano środki finansowe w wysokości 26 711 470,00 zł, z możliwością ich zwiększenia w zależności od zapotrzebowania	Wysokość środków finansowych zostanie określona w trybie analogicznym jak w 2026 roku		PFRON
Program „Zajęcia klubowe w WTZ”	1 778 580,00	1 800 000,00	1 900 000,00	PFRON
Program „Rehabilitacja 25 plus”	8 000 000,00	9 000 000,00	10 000 000,00	PFRON
Program „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”	60 000,00	80 000,00	90 000,00	PFRON

*limit dotyczy wniosków złożonych w grudniu 2025 roku do realizacji w 2026 roku. Następny termin złożenia wniosków na 2026 rok jeszcze nie został ogłoszony (planowany termin ogłoszenia: czerwiec 2026).

5. Monitoring

Niniejszy dokument będzie podlegał corocznemu monitoringowi, który pozwoli na bieżąco weryfikować stan realizacji zaplanowanych działań. Doświadczenia wynikające z monitorowania dokumentów strategicznych i programowych wskazują, że najskuteczniejszym i najbardziej efektywnym sposobem ich prowadzenia jest zbieranie i analizowanie ogólnodostępnych danych obejmujących całe badane populacje (np. w postaci sprawozdań) oraz pochodzących z jednego źródła (np. instytucji wdrażającej dany projekt). Z drugiej strony pozyskiwanie informacji za pomocą ankiet monitoringowych skierowanych do gmin i powiatów obarczone jest wieloma wadami, w tym ryzykiem otrzymywania w kolejnych latach danych pochodzących z różnych populacji, co utrudnia lub nawet uniemożliwia pozyskanie porównywalnych danych ilościowych, stawiając tym samym pod znakiem zapytania sens ich prowadzenia⁸.

Dlatego też system monitoringu *Regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028* opiera się na informacjach pozyskanych od instytucji wdrażających projekty, głównie z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Śląskiego Ośrodka Adopcyjnego, Departamentu Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia UM WSL, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego UM WSL, Biura Funduszu PFRON, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

Wyniki monitoringu będą wykorzystywane do aktualizacji RPDI oraz do tworzenia kolejnych edycji tego dokumentu.

⁸ Badane podmioty nie mają obowiązku udostępniania tego rodzaju danych, stąd też w każdym badaniu występuje spora liczba braków danych.

Wskaźniki monitoringu *Regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie śląskim na lata 2026-2028.*

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
1	1	ROPS WSL	Projekt "Deinstytucjonalizacja i wsparcie wojewódzkiej pieczy zastępczej" (RCWPZ)	całkowita liczba osób objętych wsparciem ⁹	CP	492	2024-2025	R	> 492
2	1			liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	CP	461	2024-2025	R	> 461
3	1			liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie ¹⁰	CP	3	2024-2025	R	20
4	1			liczba osób realizujących zadania z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej, które ukończyły szkolenia, kursy lub inne formy kształcenia	CP	0	2024-2025	R	50
5	1			liczba prowadzonych Regionalnych Centrów Wspierania Pieczy Zastępczej	KR	5	2025	S	5
6	H		Projekt "CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne" (Dział DP)	liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	CP	74	2025	R	2 400
7	H			liczba osób świadczących usługi dzięki wsparciu w programie	CP	0	2025	R	140

⁹ Wskaźnik obejmuje: liczbę osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej w tym: dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej, osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, osoby prowadzące placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego oraz członków rodzin (dzieci biologiczne osób pełniących funkcję rodziny zastępczej, prowadzących rodzinne domy dziecka i prowadzących placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego) oraz osoby realizujące zadania z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej (m.in. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, kierownicy działów pieczy zastępczej i dyrektorzy MOPS/PCPR) oraz przedstawiciele podmiotów współpracujących na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej (m.in. przedstawiciele organizacji społecznych, sądów i rad miasta m.in. komisji ds. rodziny).

¹⁰ Wskaźnik obejmuje: dzieci i młodzież, które przeszły z instytucjonalnej pieczy zastępczej (ewentualnie innych całodobowych instytucji jak np. DPS, schroniska dla nieletnich lub zakłady poprawcze) do rodzinnych form opieki, powrócili do rodziny biologicznej lub zostali adoptowani, dzięki wsparciu w programie. We wskaźniku nie są ujmowane osoby usamodzielnione.

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
8	H	ROPS WSL	Projekt "CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne – edycja II" (Dział DIUS / DP)	liczba nowoutworzonych CUS i przekształconych OPS w CUS w ramach projektu	KR	10	2025	R	>= 14
9	H			liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	CP	0	2025 (projekt realizowany będzie od 2027 r.)	R	800
10	H			liczba osób świadczących usługi dzięki wsparciu w programie	CP	0	2025 (projekt realizowany będzie od 2027 r.)	R	40
11	H		Projekt "Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników sytemu pomocy i integracji społecznej w województwie śląskim" (Dział DSR)	liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	KR	0	2025	R	1 503
12	H		Projekt "Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL" (DP, DES, DRSA)	liczba pracowników zatrudnionych w instytucjach i podmiotach działających na rzecz włączenia społecznego, którzy dzięki wsparciu EFS+ świadczonemu przez ROPS podnieśli kwalifikacje po opuszczeniu programu	KR	1 412	2023-2025	R	2 043
13	5			Liczba pracowników kadry jednostek samorządu terytorialnego przeszkolonych z zakresu obsługi i wsparcia integracji cudzoziemców	KR	59	2025	R	> 59
14	H			Liczba wspartych JST w planowaniu i rozwijaniu usług społecznych, w tym poprzez szkolenia i doradztwo w zakresie przygotowywania LPDI	KR	0	2025	R	120

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
15	1	ŚOA	Projekt "Skoordynowane wsparcie pre i post adopcyjne" (I edycja)	liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	KR	789	2023-2025	R	900
16	1			liczba osób w wieku poniżej 18 lat objętych wsparciem w ramach projektu	KR	415	2023-2025	R	500
17	1			liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w ramach projektu	KR	76	2023-2025	R	60
18	1			liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w ramach projektu	KR	10	2023-2025	R	15
19	1			liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	KR	10	2023-2025	R	355
20	1			liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	KR	0	2023-2025	R	10
21	1	ŚOA	Projekt "Skoordynowane wsparcie pre i post adopcyjne" (II edycja)	liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	KR	0	2023-2025	R	500
22	1			liczba osób w wieku poniżej 18 lat objętych wsparciem w ramach projektu	KR	0	2023-2025	R	500
23	1			liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w ramach projektu	KR	0	2023-2025	R	40
24	1			liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w ramach projektu	KR	0	2023-2025	R	5
25	1			liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	KR	0	2023-2025	R	245
26	1			liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	KR	0	2023-2025	R	10

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
27	3	MRPiPS	Sprawozdania MRPiPS-03	specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi - liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia	CR	725	2025	R	798
28	5			pomoc ogółem przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub na pobyt tolerowany na terytorium RP - liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia	CR	2	2025	R	>=2
29	2			usługi opiekuńcze realizowane w ramach zadań własnych gminy ogółem - liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia	CR	15 450	2025	R	16 995
30	2			specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowane w ramach zadań własnych gminy - liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia	CR	1 776	2025	R	1 954
31	2			usługi sąsiedzkie - liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia	CR	272	2025	R	544
32	2			usługi wsparcia krótkoterminowego w formie dziennej - liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia	CR	20	2025	R	50
33	H			poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne) - liczba rodzin	CR	9 371	2025	R	10 308
34	5			pomoc dla cudzoziemców ze statusem uchodźcy ogółem - liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia	CR	25	2025	R / S	>=25
35	5			pomoc dla cudzoziemców z ochroną uzupełniającą ogółem - liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia	CR	129	2025	R / S	>=129
36	5			pomoc dla cudzoziemców przybywających na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w związku z nadaniem statusu uchodźcy) ogółem - liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia	CR	5	2025	R / S	>=5

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
37	5	MRPiPS	Sprawozdania MRPiPS-03	pomoc dla cudzoziemców przybywających na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w związku z udzieleniem ochrony uzupełniającej) ogółem - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	CR	45	2025	R / S	>=45
38	4			liczba osób w rodzinach objętych pomocą z powodu bezdomności	CR	6 007	2025	R	6 608
39	1			liczba osób w rodzinach objętych pomocą z powodu ochrony macierzyństwa	CR	15 970	2025	R	17 567
40	2			liczba osób w rodzinach objętych pomocą z powodu niepełnosprawności	CR	37 969	2025	R	41 766
41	2			liczba osób w rodzinach objętych pomocą z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	CR	47 428	2025	R	52 171
42	1			liczba osób w rodzinach objętych pomocą z powodu przemocy domowej	CR	4 000	2025	M / S	<= 4000
43	5			liczba osób w rodzinach objętych pomocą z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	CR	264	2025	R	290
44	3			środowiskowe domy samopomocy - liczba miejsc	KR	2 199	2025	R	2 419
45	3			kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi - liczba miejsc	KR	15	2025	R	17
46	2			dzienne domy pomocy - liczba miejsc	KR	2 402	2025	R	2 642
47	H			kluby samopomocy inne niż dla osób z zaburzeniami psychicznymi - liczba miejsc	KR	1 778	2025	R	1 956

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
48	H	MRPIPS	Sprawozdania MRPIPS-03	mieszkania wspomagane - liczba miejsc	KR	276	2025	R	304
49	H			mieszkania treningowe - liczba miejsc	KR	567	2025	R	624
50	H			mieszkania wspomagane prowadzone przez gminy i powiaty	KR	90	2025	R	99
51	H			mieszkania wspomagane prowadzone na zlecenie gmin i powiatów	KR	16	2025	R	18
52	H			mieszkania treningowe prowadzone przez gminy i powiaty	KR	162	2025	R	178
53	H			mieszkania treningowe prowadzone na zlecenie gmin i powiatów	KR	5	2025	R	6
54	4			noclegownie - liczba miejsc	KR	694	2025	M / S	<= 694
55	4			ogrzewalnie - liczba miejsc	KR	275	2025	M / S	<= 275
56	4			schroniska dla osób bezdomnych - liczba miejsc	KR	936	2025	M / S	<= 936
57	4			schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi - liczba miejsc	KR	320	2025	R / S	>= 320
58	2			rodzinne domy pomocy - liczba miejsc	KR	8	2025	R	64
59	1			placówki specjalistycznego poradnictwa rodzinnego - liczba jednostek	KR	1	2025	R	3

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
60	1	MRPiPS	Sprawozdania WRiSPZ-G za I i II poł. danego roku	rodziny wspierające - liczba rodzin	KR	8	2025	R	15
61	1			rodziny, które korzystały z pomocy rodzin wspierających - liczba rodzin	CR	8	2025	R	15
62	1			liczba asystentów rodziny w gminie	KR	430	2025	R	473
63	1			liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	CR	4 388	2025	M	4 000
64	1			liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego w gminach	KR	5 880	2025	R	6 468
65	1		Sprawozdania WRiSPZ-P za I i II poł. danego roku	rodziny zastępcze spokrewnione - liczba umieszczonych dzieci	KR	4 042	2025	R	4 446
66	1			rodziny zastępcze niezawodowe - liczba umieszczonych dzieci	KR	1 903	2025	R	2 093
67	1			rodziny zastępcze zawodowe - liczba umieszczonych dzieci	KR	1 150	2025	R	1 265
68	1			rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego - liczba umieszczonych dzieci	KR	264	2025	R	290
69	1			rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne - liczba umieszczonych dzieci	KR	34	2025	R	37
70	1			rodzinne domy dziecka - liczba umieszczonych dzieci	KR	1 079	2025	R	1 187

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
71	1	MRPIPS	Sprawozdania WRiSPZ-P za I i II poł. danego roku	placówki opiekuńczo-wychowawcze - liczba umieszczonych dzieci	KR	2 243	2025	M	< 2 243
72	1			liczba dzieci do 18 roku życia, które powróciły do rodziny naturalnej	CR	530	2025	R	583
73	1			liczba koordynatorów RPZ w powiecie	KR	249	2025	R	274
74	1			liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego w powiatach	KR	450	2025	R	495
75	1		Sprawozdania WRiSPZ-M za I i II poł. danego roku	regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne - liczba umieszczonych dzieci	KR	120	2025	M / S	<= 120
76	1			interwencyjne ośrodki preadopcyjne - liczba umieszczonych dzieci	KR	12	2025	M	< 12
77	1			liczba rodzin, które skorzystały z poradnictwa prowadzonego przez ośrodki adopcyjne	CR	1 321	2025	R	1 453
78	1			liczba kandydatów na rodziny przysposabiające przeszkolonych przez ośrodki adopcyjne	CR	207	2025	R	228
79	1			dzieci przysposobione w przysposobieniu krajowym	CR	324	2025	R	356
80	1			wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w postępowaniu postadopcyjnym	CR	525	2025	R	578

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
81	1	MRPIPS	Sprawozdania WRISPZ-P oraz -M za I i II poł. danego roku	odsetek dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej do ogółu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	KR	29,1%	2025	M	< 29,1%
82	4		Wyniki badania liczby osób bezdomnych	liczba osób bezdomnych w województwie śląskim	MB	4 050	2024	M	< 4 050
83	4	Główny Urząd Statystyczny	Bank Danych Lokalnych	liczba wykonanych eksmisji z powodu zaległości w opłatach za mieszkanie	CR	950	2024	M	< 950
84	H			centra integracji społecznej - liczba aktywnych jednostek	KR	29	2024	R	32
85	H			zakłady aktywności zawodowej - liczba aktywnych jednostek	KR	16	2024	R	18
86	H			warsztaty terapii zajęciowej - liczba aktywnych jednostek	KR	60	2024	R	66
87	H			kluby integracji społecznej - liczba aktywnych jednostek	KR	17	2024	R	19
88	H	Rejestr Jednostek Polityki Społecznej		Liczba aktywnych przedsiębiorstw społecznych	MB	243	początek 2026	R	267

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
89	5	Projekty dofinansowane w ramach naboru ogłoszonego przez Departament EFS UM WSL dla działania 7.1. Ekonomia społeczna	Dane pozyskane w ramach monitoringu OWES (DES)	Liczbę osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie od początku realizacji projektów OWES w ramach FE SL 2021-2027	KR	78	2025	R	> 78
90	2	Biuro Funduszu PFRON	Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością	Liczba osób, którym przyznano dofinansowania na zakup samochodu przystosowanego do przewozu osób na wózku inwalidzkim.	CR	191	2025	R	250
91	2		Program „Dostępna przestrzeń publiczna” obszar F	Liczba osób, które skorzystają z montażu platformy pionowej i przebudowy wejścia w budynku Zakładu Aktywności Zawodowej.	CR	210-260-	2025	R	500
92	2		Program wyrównywania różnic między regionami III	Liczba projektów, na które wypłacono dofinansowanie.	CR	49	2025	R	150
93				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem.	CR	1795	2025	R	2500
94				Liczba lokali w wielorodzinnym budynku mieszkalnym, w którym zapewniono dostępność dla osób niepełnosprawnych.	CR	9	2025	R	15
95				Liczba urzędów i placówek edukacyjnych w których zlikwidowano bariery architektoniczne.	CR	10	2025	R	30
96				Liczba dofinansowanych mikrobusów i autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych.	CR	30	2025	R	60
97				Liczba osób niepełnosprawnych w WTZ, w których przeciwdziałano degradacji infrastruktury.	CR	538	2025	R	700

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
98	2	Biuro Funduszu PFRON	Program „Stabilne zatrudnienie”	Liczba stworzonych stanowisk pracy w instytucjach publicznych dla osób niepełnosprawnych.	CR	3	2025	R	5
99	2		Program „Aktywny samorząd”	Liczba powiatów uczestniczących w programie.	CR	36	2025	S	36
100				Liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały dofinansowanie np. do zakupu wózków inwalidzkich o napędzie elektrycznym, protez na III lub IV poziomie jakości.	CR	261	2025	R	400
101	2		Program „Zajęcia klubowe w WTZ”	Liczba powiatów uczestniczących w programie.	CR	18	2025	R	25
102				Liczba osób niepełnosprawnych, które zostały objęte wsparciem.	CR	242	2025	R	350
103	2		Program „Rehabilitacja 25 plus”	Liczba powiatów uczestniczących w programie.	CR	14	2025	R	20
104				Liczba osób niepełnosprawnych, które zostały objęte wsparciem.	CR	178	2025	R	300
105	2		Program „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”	Liczba osób, które skorzystały z porad.	CR	605	2025	R	2000
106				Liczba przeprowadzonych konferencji i spotkań.	CR	20	2025	R	40
107				Liczba nawiązanych sieci współpracy.	CR	7	2025	R	20

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
108	5	Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach	Projekt „Centra Integracji Cudzoziemców w województwie śląskim”	liczba osób uczestniczących w projekcie, które otrzymały wsparcie	CP	0	2025	R	7 000
109	5			liczba utworzonych Centrów Integracji Cudzoziemców	CP	0	2025	R	3
110	5			liczba instytucji działających na rzecz cudzoziemców, które uzyskały wsparcie informacyjne i szkoleniowe	CP	0	2025	R	100
111	5			liczba udzielonych porad w zakresie legalizacji pobytu	CP	0	2025	R	24 500
112	5			liczba osób, które poprawiły stopień znajomości języka polskiego	CP	0	2025	R	490
113	5			liczba osób uczestniczących w projekcie, które uważają, że działania projektowe miały korzystny wpływ na ich integrację	CP	0	2025	R	4 900
114	1,2,3	Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia UM WSL	Baza danych w generatorze eNGO	Liczba podmiotów świadczących usługi społeczne na rzecz: rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami, osób z niepełnosprawnościami, osób z niepełnosprawnościami w kryzysie zdrowia psychicznego, które otrzymały dofinansowanie z PFRON	CR	78	2025	R	80

Lp	Obszar*	Źródła wskaźników		Wskaźniki	Sposób odczytu wskaźników**	Wart. bazowe		Pożądana tendencja***	Wartość docelowa do zakończenia projektu / 2028
		Program/ podmiot	projekt / dokument / sprawozdanie/ podmiot			n	rok		
115	3	Departament Nadzoru Podmiotów Leczniczych i Ochrony Zdrowia UM WSL	Baza danych w generatorze eNGO	Liczba osób w kryzysie zdrowia psychicznego wspartych przez NGO w ramach działań na rzecz upowszechniania zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego	CR	0	2025	R	450
116	2	Departament EFS UM WSL	FESL 2021-2027 ESO4.11 Nabory konkurencyjne w obszarze usług społecznych (Działanie 07.04 i 07.06)	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	CP	0	2025	R	11 862
117	1		FESL 2021-2027 ESO4.12 Nabory konkurencyjne w obszarze wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży oraz deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej (Działanie 07.07)	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	CP	0	2025	R	3 182
118	4		FESL 2021-2027 ESO4.12 Nabory konkurencyjne w obszarze usług dla osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością (Działanie 07.09)	Liczba osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie	CP	0	2025	R	614

* Obszar: 1, 2, 3, 4, 5 (nr obszaru), H – wskaźnik horyzontalny, obejmujący więcej niż jeden obszar.

** Sposób odczytu wskaźników: CR – wartości za cały rok, KR – wartości wg stanu na koniec roku, CP – wartości od rozpoczęcia projektu.

*** Pożądana tendencja: R – rosnąca, M – malejąca, S – stała.